

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ANKARA / BİRLİK PARKI ÖRNEĞİNDE KALİTE GÖSTERGELERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Duygu Ece BAŞALMA

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

**ANKARA
2014**

Her hakkı saklıdır

TEZ ONAYI

Duygu Ece BAŞALMA tarafından hazırlanan “**Ankara / Birlik Parkı Örneğinde Kalite Göstergelerinin Değerlendirilmesi**” adlı tez çalışması 14/07/2014 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/ oy çokluğu ile Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Aysel ODABAŞ USLU

Jüri Üyeleri:

Başkan: Doç. Dr. Aysel ODABAŞ USLU
Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Üye : Yard. Doç. Dr. Zuhale DİLAVER
Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Üye : Yard. Doç. Dr. Pınar KÖYLÜ
Düzce Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. İbrahim DEMİR
Enstitü Müdürü

ETİK

Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez içindeki bütün bilgilerin doğru ve tam olduğunu, bilgilerin üretilmesi aşamasında bilimsel etiğe uygun davrandığımı, yararlandığım bütün kaynakları atıf yaparak belirttiğimi beyan ederim.

14.07.2014

Duygu Ece BAŞALMA

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

ANKARA / BİRLİK PARKI ÖRNEĞİNDE KALİTE GÖSTERGELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Duygu Ece BAŞALMA

Ankara Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Aysel ODABAŞ USLU

Bu araştırma; kentsel yeşil alan sistemleri içerisinde kent parklarının önemini, nasıl planlanması, tasarlanması ve yönetilmesi gerektiği doğrultusunda peyzaj kalite göstergelerinin belirlenmesi amacıyla yürütülmüştür. Kalite göstergelerinin belirlenmesi sonucunda yerel yönetimlere, tasarımcı ve peyzaj mimarlarına rehberlik edebilecek bir kent parkı değerlendirme kalite indeksi hazırlanmıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde, öncelikle kentsel açık yeşil alan ve kent parkı kavramları, işlevleri, yurtdışı ve Türkiye'deki kent parkları örnekleri üzerinden tasarım yaklaşımları, yönetim modellemeleri incelenmiştir. Yapılan literatür çalışmaları ve örnekler üzerinden, kent parklarının kalite sürekliliğini sağlamak amacıyla bir kalite indeksi hazırlanmıştır.

İkinci bölümde, belirlenen kalite kriterlerinden yararlanarak Birlik Parkı kullanıcılarına anket hazırlanmıştır ve kullanıcıların bu anketlere verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir.

Son bölümde ise, bu çalışma ile Birlik Parkı örneği üzerinden yerel yönetimlere ve tasarımcılara kalite göstergeleri konusunda rehber olabilecek bir çözüm önerisi sunulmaya çalışılmıştır.

Temmuz 2014, 90 sayfa

Anahtar Kelimeler: Kent Parkı, Peyzaj Kalite Göstergeleri, Sürdürülebilir Parklar, Park Tasarımı, Birlik Parkı

ABSTRACT

Ms.C. Thesis

THE EVALATION OF QUALITY INDICATORS IN BIRLIK PARK / ANKARA

Duygu Ece BAŞALMA

Ankara University
Graduate School of Nature and Applied Sciences
Department of Landscape Architecture

Supervisor: Associate Professor Aysel ODABAŞ USLU

This research identifies the importance and functions of urban parks moreover, the landscape quality indicators are identified in line with the necessity of determining how plan, design and manage urban parks. After determining quality indicators, quality index of urban parks is prepared for ensuring continuity by guiding particularly local authorities, designers and landscape architects.

In the first part of this study, concepts and functions of urban green space and urban parks are defined, quality index both in foreign countries and domestic ones, design approaches and management modellings are observed, according to literature studies and examples, quality index is formed in order to provide continuity of quality of urban parks.

In the second part, the quality criteria were analyzed in the light of the questionnaires which were answered by the users of Birlik Park.

In the last part in accordance with the user's survey, the recreational properties, activity diversity and the characteristics of users, people's expectancies from a park were determined and a resolution for local authorities, designers and landscape architects was offered.

July 2014, 90 pages

Key Words: Urban Parks, Landscape Quality Indicators, Sustainability of the Urban Park, Park Designing, Birlik Parkı

TEŞEKKÜR

Bu çalışmada, değerli birikimleri ve deneyimleri ile beni yönlendiren tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Aysel ODABAŞ USLU (Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı)'ya teşekkürlerimi sunarım.

Maddi ve manevi destekleriyle her zaman yanımda olan başta annem Dilek BAŞALMA, babam Metin BAŞALMA ve kardeşim Özlem Eda BAŞALMA ve sevgili aileme, arkadaşlarıma ihtiyacım olduğu her an yanımda oldukları için sonsuz teşekkür ederim.

Çalışmalarım sırasında Birlik Parkı hakkında bilgilerini benimle paylaşan ve anket yapılırken yardımlarını esirgemeyen Birlik Parkı Platformu kurucularından Cathryn HOARD ve eşine, 100. Yıl İşçi Blokları eski muhtarı Hasan SARIKAYA ve Birlik Parkı anket kullanıcılarına da teşekkür ederim.

Duygu Ece BAŞALMA

Ankara, Temmuz 2014

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI SAYFASI

ETİK	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ	vii
ÇİZELGELER DİZİNİ	ix
1. GİRİŞ	1
2. KURAMSAL TEMELLER	3
2.1 Kentsel açık yeşil alan	3
2.1.1 Kentsel açık yeşil alan işlevleri.....	5
2.1.2 Kentsel açık yeşil alan standartları	6
2.2 Kent parkı	7
2.2.1 Kent parkı işlevleri	8
2.2.2 Kent parkı standartları	9
2.3 Sürdürülebilirlik açısından parklar	12
2.4 Kent parkı kalite göstergeleri	16
2.4.1 Avrupa ülkelerinde kent parklarındaki kalite değerlendirme örnekleri	21
2.4.2 Ülkemizde kent parklarındaki kalite değerlendirme örnekleri	25
2.4.2.1 3194 Sayılı İmar Kanunu ve Türk Standartları Enstitüsü (TSE) Standartları	29
2.5 Örnek kent parkı kalite indeksi	31
3. MATERYAL VE YÖNTEM	35
3.1 Materyal	35
3.2 Yöntem	44
3.2.1 Literatür çalışması	44
3.2.2 Kullanıcı anketi	46
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	47
4.1 Birlik Parkı kullanıcı anketleri	47

5. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME	74
KAYNAKLAR	82
EK 1 Anket Formu	86
ÖZGEÇMİŞ	90

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1 Central Park’ın genel görünümü	22
Şekil 2.2 Sherbourne Common / Toronto projesinin hali hazır planı	23
Şekil 2.3 Sherbourne Common / Toronto projesinin perspektif görünümü	23
Şekil 2.4 Millenium Contry Park planı ve aktiviteleri	25
Şekil 2.5 Kent parkı tasarımında temel ölçütler	32
Şekil 3.1 Birlik Parkı’nın haritadaki yeri	35
Şekil 3.2 Parkın genel görünümü – yeşil alan yoğunluğu	36
Şekil 3.3 Birlik Parkı’nın kuşbakışı görünüşü	36
Şekil 3.4 Birlik Parkı’nın genel görüntüsü	37
Şekil 3.5 Parkın toplanma amaçlı kullanılması	38
Şekil 3.6 Parkta evcil hayvanlarını gezdirenler ve spor yapanlar	38
Şekil 3.7 Parkta spor yapanlar	39
Şekil 3.8 Çocuk oyun alanı ve sohbet eden park kullanıcıları	39
Şekil 3.9 Parkta piknik yapan, dinlenen kullanıcılar	40
Şekil 3.10 Parkta müzik ile eğlenenler	40
Şekil 3.11 Parkta spor yapanlar	41
Şekil 3.12 Birlik Parkı’nda kış.....	41
Şekil 3.13 Birlik Parkı’nda ilkbahar	42
Şekil 3.14 Park için verilen çevresel mücadeleden görüntü	42
Şekil 3.15 Halkın Birlik Platformu için toplanması	43
Şekil 3.16 Yöntem akış şeması	45
Şekil 4.1 Parkın genç kullanıcıları	48
Şekil 4.2 Parkın yetişkin kullanıcıları	48
Şekil 4.3 Ankete yakın bölgelerden katılan bazı bireyler parka özel araçlarıyla gelmektedir	52
Şekil 4.4 Spor alanından bir görünüm	55
Şekil 4.5 Parkın yürüyüş parkurundan bir görünüm	56
Şekil 4.6 Parkın çok amaçlı çim alanında spor yapanlar	56
Şekil 4.7 Parkın çok amaçlı çim alanında sohbet ve piknik yapanlar	56

Şekil 4.8 Parkın çok amaçlı çim alanında dinlenenler	57
Şekil 4.9 Parkın çok amaçlı çim alanında evcil hayvanlarını gezdirenler	57
Şekil 4.10 Parkta piknik yapanlar	58
Şekil 4.11 Parkta yürüyüş parkurunun farklı aktiviteler için kullanımı	58
Şekil 4.12 Parkta yürüyüş parkurunu kullananlar	59
Şekil 4.13 Parkta kullanılan malzemelerin yetersizliği	60
Şekil 4.14 Parktaki çok amaçlı çim alanında yapılan etkinliklerin sosyal kaynaşmaya etkisinin görünümü	61
Şekil 4.15 Parktaki çok amaçlı çim alanında yapılan piknik ve sohbetlerin sosyal kaynaşmaya etkisinin görünümü	61
Şekil 4.16 Parktaki çocuk oyun alanından bir görüntü	62
Şekil 4.17 Parkın çocuk oyun alanında bankların yetersiz oluşuna dair bir görünüm	63
Şekil 4.18 Çocuk oyun alanı zemininin çocuklar için uygun olmadığına dair bir görünüm	64
Şekil 4.19 Park içerisindeki çöp kutularının azlığı ve parkın görüntüsünü olumsuz etkilediğine dair bir görünüm	64

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1 Kentsel yeşil alan hiyerarşisi	4
Çizelge 2.2 Park standartları	9
Çizelge 2.3 Kent parklarının temel özellikleri ve normları	11
Çizelge 2.4 Kent parklarında bulunması gereken kullanımlar	12
Çizelge 2.5 Avrupa'daki park tasarımları arasındaki farklılıklar.....	16
Çizelge 2.6 Peyzaj kalitesi tespitinde farklı yaklaşımlar	17
Çizelge 2.7 Kent parkları kalite göstergesi.....	20
Çizelge 2.8 Peyzaj tasarım projelerinde farklı kalite yaklaşımları	26
Çizelge 2.9 Örnekleme parkların kalite indekslerinin yeterliliği	34
Çizelge 4.1 Birlik Parkı'nı ziyaret edenlerin demografik özellikleri.....	49
Çizelge 4.2 Ankete katılan kullanıcıların oturdukları semtlere göre dağılımı	50
Çizelge 4.3 Parka ulaşım seçenekleri ve kiminle geldiği	51
Çizelge 4.4 Parkın kullanım sıklığı, kullanım saatleri ve kullanım mevsimleri.....	53
Çizelge 4.5 Parkın kullanım zamanları ve kullanım süreleri	54
Çizelge 4.6 Ankete katılan kullanıcıların parkı kullanım amaçları	55
Çizelge 4.7 Parktan memnuniyet	59
Çizelge 4.8 Parkta kullanılan yapısal elemanların değerlendirilmesi.....	62
Çizelge 4.9 Parkın eksikleri ve değişmesi gereken şeyler nelerdir	63
Çizelge 4.10 Parkın acil durumda yardıma kolay ulaşılabilirliği	65
Çizelge 4.11 Parkın sosyal etkileşim, güvenlik, bakım, tasarım, ulaşım /erişilebilirlik ve bitki seçimi bakımından yeterliliği	66
Çizelge 4.12 Parkı tavsiye etme	67
Çizelge 4.13 Parkı ifade eden özellikler	67
Çizelge 4.14 Parkı ziyaret etme nedenleri	68
Çizelge 4.15 Kalite tanımları	69
Çizelge 4.16 Parkı kaliteli yapan özellikler	70
Çizelge 4.17 Parkın adının bilinirliği	71
Çizelge 4.18 Cinsiyet ve yaş grupları	71
Çizelge 4.19 Cinsiyet ve parkın ziyaret edilme nedenleri	72
Çizelge 4.20 Parka gelme sıklığı ve kullanım amacı	72

Çizelge 4.21 Parka gelme sıklığı ve mevsimsel dağılışı	73
Çizelge 4.22 Parkı kullanma zamanı ve kullanma saati	74
Çizelge 5.1 Birlik Parkı'nın kalite indekslerinin yeterliliği	78
Çizelge 5.2 Birlik Parkı'nın kalite indeksleri – parkın kullanımı	79
Çizelge 5.3 Birlik Parkı'nın kalite indeksleri – parkın mevcut durumu	80
Çizelge 5.4 Birlik Parkı'nın kalite indeksleri – parkın özellikleri	80

1. GİRİŞ

Hızlı nüfus artışı sonucu kentlerin kontrolsüz, plansız büyümeleri yanında açık yeşil alanların azalması ve artan çevre sorunları insanların ortak kaygıları haline gelmiştir. Açık yeşil alanların; yoğun kent baskısı içinde yaşayan insanların dinlenmesi, farklı aktivitelerde bulunması ve sosyo-kültürel ilişkilerin gelişimi üzerindeki önemi tartışılmaz. Yaşanan olumsuzluklar ve plansız büyüme kentsel açık yeşil alanlara olan ihtiyacı arttırmaktadır. Kent parkları, kent içinde estetik ve ekolojik değerlerinin yanı sıra, sosyal kaynaşma noktaları olmaları açısından da önemlidir.

Kent parkları; her yaş grubunun yararlanabileceği, içerisinde aktif ve pasif rekreasyon alanlarının barındırıldığı, kent içerisinde doğa- insan ilişkisini kuran, kentsel açık yeşil alan sistemleri içerisinde farklı işlevlere sahip olan alanlardır.

Kent içerisinde bu kadar önemli bir yere sahip olan kent parklarının, sürdürülebilir özellikte olması parkın kalitesinin de bir göstergesidir. Sürdürülebilirlik kavramı, devamlılık arz eden toplumsal, ekonomik veya ekolojik herhangi bir sistemin kullanılan kaynakları bozmadan ve tüketmeden aralıksız olarak devam etmesini öngören, yüksek verimliliği hedefleyen bir durumdur. Kent içerisinde nefes alma noktaları olarak bilinen kent parklarının da, kaliteli ve sürdürülebilir olması gerekmektedir.

Kent parkları genel anlamda yapay çevre içerisinde insanlara sunulmaya çalışılan doğal ortamlardır. İşlevsel olabilmeleri için ‘peyzaj mimarlığı’ ilkeleri doğrultusunda belirlenen standartlar ile planlanmış olmaları gerekmektedir. Planlama, sadece mekânsal yer seçimi ile sınırlı değildir. Parkların nitelikleri; barındırdıkları işlev çeşitliliğine, nüfus büyüklüğüne, park içi alan kullanım düzeyine, kişi başına düşen alan miktarına, donatı elemanlarına, hizmet niteliğine, yönetim ve kullanıcı profiline göre farklılaşmaktadır. Peyzaj mimarları olarak amacımız, bu faktörlerle insan ve çevreye maksimum yarar sağlayacak sürdürülebilir ve kaliteli kent parkları tasarlayabilmektir.

Tezin amacı, Birlik Parkı örneğinde bir parkın kalitesini belirlemek için, park alanının kullanıcılara yanıt verip vermediğini, kullanılıp kullanılmadığını ve kullanılıyorsa bunun devamlılığının sağlanabilmesi için hangi çalışmaların yapılabileceğini tespit etmektir. Park kullanıcıları ile yapılan anketlerin değerlendirilmesi sonucunda parkın kalitesi, kullanılabilirliği, tasarımı, ulaşımı, güvenliği ile birlikte kullanıcıların profili, istek ve beklentileri doğrultusunda parkın sürdürülebilirliği açısından kalite başarı düzeyleri ortaya konulmak istenmiştir. Böylece yerel yönetimlere ışık tutacak geçerli ve kesin bir sonuç etmeye ve belirlenen eksikliklerin nedenleri tartışılarak, çözüm önerilerinde bulunulmaya çalışılmıştır.

2. KURAMSAL TEMELLER

2.1 Kentsel açık yeşil alan

Kentsel dış mekân olan açık yeşil alanlar, genelde bir bütünün parçası olarak ele alınırlar. Bu nedenle açık yeşil alanlar, kentin fiziksel yapısını ortaya koyan ve biçimlendiren temel alanlardan birisidir.

Genel olarak açık yeşil alanları; kentsel mekânda doğal habitatlar yaratmaları, kent insanının doğaya olan özlemini gidermesi, sağlıklı çevreler oluşturmaları açısından kent yaşamı için önemli alanlar olarak tanımlamak doğrudur. Etli (2002), açık yeşil alanların daha çok sosyal önemini vurgulamakta ve bu alanları, toplumsal gelişmeyi körükleyen ekonomik amaç ve aktiviteler olarak tanımlamaktadır. Emür ve Onsekiz (2008), parkları kentin fiziki, sosyal - ekonomik yapısı ve yaşanabilirliği, ekolojik çevre korunması, kent estetiği, eğitimi, rekreasyonu ve çocukların eğitimine olan katkıları gibi pek çok boyutta kent üzerinde etkileri bulunan açık ve yeşil alan sistemi olarak belirtmektedir. Gül ve Küçük (2001) ise açık yeşil alanların, mimari yapılar ile ilişkisi ve bütünlüğünün kentin genel karakterini oluşturduğunu vurgulamaktadır.

Yeşil alanlar, oluşum özelliklerine göre doğal ve kentsel yeşil alanlar olmak üzere iki grupta incelenmektedir. Doğal yeşil alanlar, içinde barındırdıkları fauna ve flora özellikleri bakımından kent çepherlerinde ve yer yer kent içerisinde büyük ölçekli yapılaşmamış alanlardır. Kentsel yeşil alanlar ise, yapılaşmış alan içerisinde insanların çeşitli faaliyetlerde bulunmasını ve doğaya yaklaşmasını sağlayan ortak kullanım alanlarıdır (Yıldızcı 1982). Yıldızcı'nın (1982) kent içerisindeki açık yeşil alanlar hiyerarşisi, parkların etki alanlarını gruplandırması çizelge 2.1'de verilmiştir.

Çizelge 2.1 Kentsel yeşil alan hiyerarşisi (Yıldızcı 1982)

Kentsel Yeşil Alanlar	İlköğretim Ünitesi Düzeyindeki Yeşil Alanlar	Çocuk Bahçeleri Toplu Konut Bahçeleri
	Mahalle Ünitesi Düzeyindeki Yeşil Alanlar	Mahalle Parkları Meydanlar
	Semt Düzeyindeki Yeşil Alanlar	Semt Parkları
	Kent Ünitesi Düzeyindeki Yeşil Alanlar	Kent Parkları Tema Parkları (Hayvanat Bahçeleri, Kültür Parkları..) Refüjler ve Yaya Yolları
Doğal Yeşil Alanlar	Orman Alanları	
	Bölge Parkları	
	Koruma Alanları	Milli Parklar
		Tabiat Parkları
		Tabiatı Koruma Alanları
		Tabiat Alanları
		Yaban Hayatı Koruma ve Geliştirme Sahaları

Çizelge 2.1'e göre; yeşil alanlar, kent içerisindeki yapılaşmış alanlarda yer alan açık alan düzenlemelerinden, kent çepherinde yer alan doğal alanlara kadar farklı ölçeklerde ve işlevlerdeki açık alanlardan oluşmaktadır.

Emür ve Onsekiz (2008) ise, açık yeşil alanları, rekreasyon işlevine göre parklar (mahalle, kent, semt parkı vb.), özel amaçlı park ve bahçeler (çatı bahçeleri, hobi bahçeleri, kültür bahçeleri vb.), spor alanları (golf, basketbol vb.), çocuk oyun alanları, doğal ve yarı doğal alanlar, koridorlar (kent ormanı, koruluk vb.), kent içi diğer açık ve yeşil alanlar (mezarlık, konut bahçesi vb.) şeklinde sınıflandırmaktadır.

2.1.1 Kentsel açık yeşil alan işlevleri

Parkların da içinde bulunduğu açık yeşil alanların, işlevlerine yönelik farklı araştırmacılar tarafından değişik birçok tanımlamaları bulunmaktadır. Burke ve Ewan (1999), açık yeşil alanların işlevlerini; iklimin düzenlenmesi, toprak ve su kaynaklarının temizlenmesi, biyolojik çeşitliliğin korunması olarak tanımlamaktadır.

Etli (2002) ise, açık yeşil alanları sınırlı da olsa kent-doğa ilişkisini kuran, sürdüren, geliştiren elemanlar olarak tanımlamaktadır. Semt düzeyindeki açık alanların genellikle eğlence, dinlenme işlevli, kent düzeyindeki açık alanların ise koruma işlevli olduklarını bildirmiştir.

Şahin ve Barış (1998) yaptıkları araştırma sonucunda; açık alanları, hangi şekilde olursa olsun kentler için çeşitli işlevlere sahip olan alanlar olarak değerlendirmişlerdir. Bu açık alanların işlevleri tanımlanacak olursa;

- Sosyal işlevleri;
 - Aktif ve pasif rekreasyon imkanı sağlamaktadır.
 - Kent içinde ve dışında sportif donatıların tesisine olanak vermektedir.
 - Eğlence ile ilgili donatılara olanak vermektedir.
 - Kent insanına peyzaj ve doğallığa yakın bir ilişki alanı sunmaktadır.
- Ekolojik işlevleri;
 - Kent içerisinde hava akımlarına olanak verirler. Kentin içinde ve çevresinde artmakta olan endüstriyel tesisler, konutlar ile motorlu taşıtlardan çıkan gazlardan kirlenen, kentin havası içinde bulunan toz ve zararlı gazları temizleyerek kente ışık ve hava sağlamaktadır.
 - Gürültüyü absorbe etmek ya da dağıtmak için önemli rol oynarlar.
 - Kentlerin fiziksel alanlarının denge oluşturan unsurlarıdır. Kitle boşluk ayarlamasına yardımcı olurlar.
 - Kent içindeki yeşil alanlar, araç trafiğini, yaya rekreasyon ve yerleşim alanlarından ayırmakla, insanlar için trafik yönünden gereken güvenceyi sağlamış olurlar.

- Kentlerin formal yapılı binalarının meydana getirdiği katı kalıbı yumuşatarak kente organik bir karakter kazandırır.
- Ekonomik işlevleri;
 - Kent içindeki taşınmaz malların değerini arttırır.
 - Turizmi destekler.
 - Enerji harcamalarını azaltır.

2.1.2 Kentsel açık yeşil alan standartları

Yıldızcı (1982) yaptığı çalışmada; bazı yabancı ülkelerdeki açık ve yeşil alan standartlarını vermiştir. Amerika’da kent yoğunluğunun 250 kişi/ha olması öngörüsü ile kişi başına 40 m² yani 1000 kişi için 4 hektar bir yeşil alan standardı kabul edilmiştir. Bu değer kent alanının % 10’una eşdeğerdir. İngiltere’de de kişi başına 40 m² yeşil alan standardı benimsenmiş olup, bu Amerikan standardıyla eşdeğerdir. Türkiye’de ise 3194 sayılı İmar kanunun, 02.09.1999 tarihli Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmeliği’ne göre; bu oran 10 m²/kişidir.

Amsterdam (Hollanda) kentinde kişi başına düşen yeşil alan miktarı 45-50 m², Stockholm (İsveç) kentinde 77 m²’dir (Önder 1997). Bu oran Frankfurt’da (Almanya) 154 m², Stuttgart’ta (Almanya) 153 m², Hannover’da (Almanya) 112 m², Washington’da (Amerika) 50 m², Bristol’de (İngiltere) 49 m², Budapeşte’de (Macaristan) 37 m²’dir (Yıldızcı 1991). Türkiye kentlerine bakıldığında ise kişi başına düşen yeşil alan miktarlarının Ankara’da 2.3 m², İstanbul’da 2.1 m², İzmir’de 2.8 m² oldukları görülmektedir (Oruç 1992).

Avrupa Birliği ülkelerinde, sürdürülebilir gelişme odaklı kent modelleri ilkelerine göre plânlanan kentlerde, ortalama 30.000-50.000 nüfus büyüklüğündeki yerleşme üniteleri için kişi başına 30-50 m² açık-yeşil alan kullanımı ayrılması öngörüldüğü dikkate alınırsa; Türkiye kentsel yerleşmeleri için mevcut imar plânında öngörülen 10 m²/kişi açık yeşil alan standardının gelecekte yetersiz de kalacağı açıktır.

Bazı araştırmacılar ise, parkların kapladığı alan miktarının çok da önemli olmadığı, yeşil alanların nicelik değerleri yanında niteliğinin, tasarım özelliklerinin, konumunun, yönetiminin ve etki alanının daha önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Kemp vd. (2003) araştırmaları doğrultusunda, kentsel yaşam kalitesini; ekonomik çevre, sosyal çevre ve fiziksel çevre kalitesinin oluşturduğunu bildirmişlerdir. Ekonomik çevre kalitesi, yaşam maliyeti ve alım gücü gibi özellikler ile tanımlanırken; sosyal çevre kalitesi yaşam biçimi, ulaşılabilirlik, örgütlülük ve gönüllülük esasına dayalı toplumsal faaliyetler, güvenlik, bir yerde topluma ait olma duygusu, yerellik (bağlılık açısından) vb. özellikler ile tanımlanmaktadır. Fiziksel çevre kalitesi ise açık yeşil alan varlığı, ulaşım ağı (erişilebilirlik) - ulaşım türü, altyapı ve belediye hizmetleri, iletişim, sosyo-kültürel aktiviteler, doğal ve tarihi değerlerin korunması, konut ve yaşam çevresinin planlı olması, konut tipi ve kalitesi, çalışma alanlarının çevresel etkilerinin azaltılması, rekreasyon alanlarının varlığı gibi özellikler ile tanımlanabilir.

2.2 Kent parkı

Yorulmaz (2006) kent parklarını; açık alan sisteminde her yaş grubunun yararlandığı, içerisinde pasif ve aktif rekreasyon olanaklarının bulunduğu, genellikle 400 da veya daha geniş büyüklükte etki alanı olan, 30-60 dakikalık bir yürüyüş mesafesinde yer alan farklı işlevselliğe sahip açık yeşil alanlar olarak tanımlamaktadır. Özkır'a (2007) göre; kent parkları kullanıcıların rekreasyonel yararı ve çevresel koruma amaçları için tasarlanan kamu alanlarıdır. Tümer (1976), kent parklarını büyüklük ölçütüne göre tanımlayarak, kent rekreasyon dokusu içinde bu parkların toplam alan büyüklüğünün en az 400 da olması, kişi başına ise en az 1 da alan düşmesi gerektiğini bildirmiştir. Oğuz (1998) ise kent parklarını; karmaşık kentsel organizasyon içerisinde kentleşmeye koşut olarak gelişen kopuk doğa-insan ilişkisinin yeniden kurulmasında çok önemli ve çeşitli işlevler yüklenen kamusal hizmet alanları olarak tanımlamaktadır.

2.2.1 Kent parkı işlevleri

Kent parkları, park türleri içerisinde sahip oldukları işlevlerine göre kent düzeyinde hizmet vermesi öngörülen parklardır (Emür ve Onsekiz 2008). Ertekin'e (1992) göre; kent parkları kentin ekolojik dengesini korumak ve kentlinin rekreasyon ihtiyacını karşılamak üzere kentin odak noktalarında bulunması gereken, içinde toplumu oluşturan her yaş grubundan insanın aktif-pasif rekreasyon gereksinimlerini karşılamaya yönelik tesis ve olanaklara yer verilen kent içi açık yeşil alanlardır. Aydemir (2000), kent parklarını işlevsellik açısından, kültürel (konser, gösteri, sergi vb.) ve sportif aktivitelerle insanların birbirleriyle sosyalleşmesine olanak sağlayan ortamlar olarak tanımlamıştır. Oğuz'a (1998) göre; tarihte planlı ilk kent parkları 19. yy.'da;

- Halk sağlığının iyileştirilmesi,
- Toplumdaki bütün sınıfların moral ve fiziksel yönden doğal çevreden yararlanmalarının sağlanması,
- Ekonomik anlayış içinde yeni parkların oluşumu sonucunda çevredeki arazilerde değer artışının sağlanması,
- Gelişen endüstri şehirlerinin görsel niteliklerini iyileştirmek amacıyla, romantizmin etkisinde estetik düşüncelerin geliştirilmesi amacıyla tasarlanmıştır.

Olmsted ve Kimball (1973) ise, kent parklarını sadece yeşil alanlar olarak tanımlamamış, parklarda kentlinin demokratik kent yaşamına katılımını özendirici rekreasyonel faaliyetler olmasını da önermiştir. Çizelge 2.2'de farklı yeşil alanların hizmet alanları, büyüklükleri, hizmet ettiği nüfusa ilişkin standartlar verilmiştir.

Çizelge 2.2 Park standartları (Emür ve Onsekiz 2007)

Parklar	Etkili hizmet alanı (yarıçap)	Kullanıcı yaş grubu (yaş)	Kişi başına büyüklük (alan_da/1000 kişi)	Hizmet ettiği nüfus (kişi)	İdeal büyüklük (da)
Çocuk bahçeleri	200-600 m	0-3, 4-7, 8-15	4		8-16
Spor alanları	2 km	7 ve yukarısı	4	Bütün kent	40-60
Mahalle parkları	500- 1500m	Bütün yaşlar	8-12	3500- 5000	20-40
Semt parkları	1000-2500m	Bütün yaşlar	10-20	15000-30000	160-400
Kent parkları	1-10 km	Bütün yaşlar	80	Tüm kent	40-800
Bölge parkları	25-100 km	Bütün yaşlar	750-3000		2000-4000
Milli parklar	Bütün ülke	Bütün yaşlar	Değişken	Tüm ülke	Değişken

Çizelge 2.2'nin incelenmesinden de görüleceği gibi; kent parkları bütün kente hizmet etmesinin yanında, içinde bulundurduğu çeşitli aktivelerle de bütün yaş grubuna hitap etmektedir.

Özetle, parkların temel işlevi kullanıcıları memnun etmektir. Parkların fazla insan tarafından kullanılması ve uzun süre hizmet vermesi o parkın sürekliliğini de beraberinde getirir. Kent parkları ise, kent içerisinde hizmet ettiği alan büyüklüğü ve içerisinde barındırdığı çeşitli aktiviteler sonucunda kent içinde kültürlerin kaynaşma noktasını oluşturmaktadır.

2.2.2 Kent parkı standartları

Kılıç (1997) yapmış olduğu araştırma sonucunda; kent parkları standartlarını konum, büyüklük, etki alanı, hizmet ettiği nüfus ve tasarım boyutunda aşağıdaki şekilde açıklamıştır.

- Yaklaşık olarak 40.000 insana hizmet verebilen bir kent parkı ideal olarak kişi başına en az 10 m² alan hesabıyla 400 dekar veya daha geniş bir alanda oluşturulmalıdır.
- 2-4 km'lik yürüyüş mesafesi içinde ve toplu taşıma sistemi ile doğrudan bağlantılı olarak düzenlenmelidir.
- Maksimum yürüyüş uzaklığı veya tesir alanının yarıçapı 30-60 dakika olmalıdır.

Araştırmacı parkın tasarımının işlevsel olabilmesi için dikkat edilmesi gereken peyzaj tasarım ilkelerini de belirtmiştir. Bunlar;

- Kent parklarından faydalanacak yaş grubu sınırlandırması olmamalıdır.
- Kent parklarında yer alan kullanımlar zamanla sadece şekil değiştirmelidir. Esas olarak aynen kalmalı, detaylar farklılaşmalıdır. Örneğin; atla gezintinin yerini bisikletle gezinti alabilir.
- Kent parklarında bahçeler ve ağaçlar başarının kaynağını oluşturmaktadır.
- Döşeme ve çim alanlarına mutlaka yer verilmelidir.
- Park sınırları bitki çitleri ile tamamen kapatılmamalı, insanları aktivitelere çekmek için yarı geçirgen çit malzemesi kullanılmalıdır.
- Kent içerisinde yer alan parklar için, o kentin halkı vergi ödemelidir ancak parka çok yakın yerleşimlerden özel vergi oranı alınmalıdır. Böylelikle parkların bakımı için gereken ekonomik gelir sağlanmış olur.
- Parklar kültürü ve değerleri yansıtmalıdır.
- Kent parkları, sürdürülebilirlik kavramı ile düzenlenmelidir (kuşaklar arasında köprü oluşturmalıdır).

Gold'a (1980) göre ise; Amerikan Ulusal Rekreasyon ve Park Birliği'nin (NRPA) kabul ettiği kent parkı tasarım standartları şunlardır;

- Bu parklar kentlilere fazla yol kat etmeden, kentin gürültü ve karmaşasından kaçabilme olanağı sağlarlar. Kent parkları için kent içinde merkezi bir konum tercih edilmelidir.
- Kent parkları her 1000 kişi için 12 ha büyüklüğünde önerilmektedir. Ölçü olarak minimum 40 ha verilmekle birlikte, mümkün olan durumlarda 100-400 ha olmalıdır.

- Kent parkları 50 000-100 000 kişilik nüfus için araba ile 30 dakika süreli ulaşım uzaklığına sahip olmalıdır. Koruluk alanlar, değişen topoğrafya ve su elemanları, piknik alanları, botla gezinti, yüzme, bir doğa merkezi, yürüyüş ve atla gezinti yolları, gününbirlik kamp alanları ve informal spor olanakları bulundurulabilirler.

Kent parklarının tasarım standartlarına yönelik yapılan farklı tanımlamalardan yola çıkılarak çizelge 2.3’de Emür ve Onsekiz’in (2008) hazırladığı kent parklarının temel özellikleri ve normları, fiziksel standartları, etki alanları, erişilebilirlik, konumlanma ve etkinlik özellikleri, çizelge 2.4’de ise Boyacı’nın (2010) hazırladığı kent parklarında bulunması gereken kullanımlar verilmiştir.

Çizelge 2.3 Kent parklarının temel özellikleri ve normları (Emür ve Onsekiz 2008)

Normlar	Kent Parkı Özellikleri
Büyüklik / Standart	En Az; Büyüklik 40 ha Nüfus ölçütü 1 da/kışı Alan büyüklüğü 400 da En Uygun; Her 1000 kışı için 12 ha Nüfus ölçütü 2 da/kışı Alan büyüklüğü 1000 da Optimum büyüklük; 100-400 ha
Etki Alanı	3,2 km yarıçap içinde 50 000-100 000 nüfusa hizmet eder.
Erişilebilirlik	2-4 km. yürüyüş mesafesi içinde toplu taşıım sistemleri ile doğrudan bağlantılıdır. Özel araba ya da toplu taşıım araçları ile 30 dakikada erişilebilen hafta içi ve hafta sonu kullanılan parklardır.
Konumlanma	Kent içinde merkezi bir konum tercih edilir. Bu konumun gerçekleşmediğı durumlarda kent sınırları yakınında hatta dışında yer seçilir. Büyük kent parklar için kent sınırlarında ya da banliyölerde; küçük kent parklar için kent içerisinde uygun yerler, özellikle semtler ya da mahalle içlerinde yer seçilir.
Aktivite	Doğal karakterli kırsal alanlar ve formal parkları kapsar. İçinde yer alan etkinliklere bağılı olarak rekreasyon olanağı sunar.

Çizelge 2.4 Kent parklarında bulunması gereken kullanımlar (Boyacı 2010)

Rekreasyonel Tesisler	Bilimsel ve Eğitsel Tesisler	Sosyo- Kültürel Tesisler	İşletme Tesisleri	Hizmet Tesisleri
Spor Kompleksi	Bilim Merkezi	Açık Hava Sergisi	Çay Bahçeleri, Kafeler	Teknik Üniteler
Yapay Göller, Büyük Su Alanları	Botanik Bahçe	Konser Alanları	Müzik Pavyonları	İdari Üniteler
Çocuk Oyun Alanları	Hayvanat Bahçesi	Tiyatro Alanları	Fidanlık Seralar	Acil Yardım, PTT
Piknik Alanları	Tabiat Müzesi	Fuarlar		Bankamatik
Yaya Gezinti Alanları	Gözlemevi			Tuvalet
Oturma Yerleri				Otopark
Bisiklet Yolları				

Çizelge 2.4’de kent parklarının kapladığı alan büyüklüğü olarak içerisinde bulunacak farklı aktivite seçenekleri verilmiştir. Bir kent parkı içerisinde rekreasyonel, bilimsel ve eğitimsel, sosyo-kültürel, işletme ve hizmet tesisleri bulunması gerekmektedir.

2.3 Sürdürülebilirlik açısından parklar

Günümüzün en önemli kavramlarından biri olan sürdürülebilirlik, Kartal’a (2009) göre; devamlılık arz eden toplumsal, ekonomik veya ekolojik herhangi bir sistemin fonksiyonlarının, kullanılan kaynakları bozmadan ve tüketmeden aralıksız olarak devam etmesini öngören, yüksek verimliliği hedefleyen bir kavramdır.

Pamir’e (2001) göre sürdürülebilirlik; bir mekânın biçimlendirilmesi ve buna yönelik tasarım ilkeleri göz önüne alındığında, kitle - boşluk, kompozisyon biçimi ve oranı gibi yapısal ilkeler ile kompozisyona ait renk, doku, form gibi kompozisyon karakterini belirleyen ilkelere dir.

Boyacıgil ve Altunkasa’ya (2010) göre; bir kentteki rekreasyon alanların niteliği, kişi başına düşen alan büyüklüğü, ulaşılabilirlik ve sunu çeşitliliği ile belirlenmektedir. Kişi başına düşen yeşil alan miktarı ve alanın yakın mesafelere uzaklıkları matematiksel olarak bir değerle tanımlanabilirken, çeşitlilik ise kentlerin ekolojik özellikleri,

kullanıcıların sosyal, kültürel ve ekonomik karakteristikleri ve talepleri üzerinden çok değişkenlik gösterebilmektedir.

Sürdürülebilirlik kavramı parklarda peyzaj tasarımı ile birleştiğinde ise, yapay düzenlemelerin yerine, doğanın yeniden düzenlenmesine dayalı “naturalist” tasarım yaklaşımların benimsenmesi gerekmektedir. Tasarlanan projelerde sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda yapılan müdahaleler yerel çevre koşullarına uyumlu olmalıdır (Özkır 2007).

Özkır (2007) sürdürülebilirlik kavramını; kent parkları tasarım ilkeleri üzerinden değerlendirerek, nasıl olması gerektiğini aşağıdaki gibi tanımlamıştır;

- Ekonomik sürdürülebilirlik; projenin yapılabilir, uygulanabilir ve ekonomik olmasıdır.
- Mekânsal sürdürülebilirlik; planların birbiriyle (yapı ve çevre düzeni) uyumu ve uygulama ile plan arasında uyumun sağlanmasıdır. Koruma geliştirme ilkesiyle uygulamanın kaliteli bir şekilde sürdürülmesidir.
- Sosyal sürdürülebilirlik; toplumun bütün kesimlerini kapsayan, gelir dağılımını optimize ederek, kent parkı etkinliklerine katılımcılığın sağlanmasıdır.
- Çevresel sürdürülebilirlik; toprak ve su gibi kaynakların korunması ve atıkların çevreye zarar vermesinin önlenmeye çalışılmasıdır. Yeşil doku ve su öğelerinin oran ve kalitesinin korunmasıdır.
- Yönetimsel sürdürülebilirlik; organizasyon yapısının kaliteli hizmet verecek şekilde, katılımı sağlayarak oluşturulması ve uygulanmasıdır.

Özkır’ın (2007) sürdürülebilirlik tanımlamalarına göre, kent parklarının kaliteli ve sürdürülebilir nitelikte olması için;

- Parkın çevre ile bağlantısı ve ana dolaşım ağı korunmalıdır (araç, yaya, servis, bisiklet gibi).
- Park içinde yeni yapılaşmalar olmamalıdır.
- Kent parklarının yeşil alanlarının oranı, niteliği korunmalı ve geliştirilmelidir.
- Yeşil dokunun sağlıklı bir şekilde bakımı yapılmalı, biyolojik ömrünü tamamlayan bitkiler aynı niteliklere sahip bitkiler ile değiştirilmelidir.

- Var olan su alanları kullanılmalı, bakımı yapılmalı ve geliştirilmelidir.
- Kent parkına kimlik kazandıran mimari yapılar ve plastik nesneler korunmalı, parkta yapılacak yenileme ve bakım-onarım çalışmaları aslına uygun yapılmalıdır.
- Parkın yıl boyu kullanımının sağlanması, parkın yeşil ve su öğelerinin geliştirilmesi ve korunması, parkın toplumsal doğa eğitimi ve bilinçlendirme niteliğinin geliştirilmesi sağlanmalıdır.
- Parkın sanatsal ve kültürel niteliğinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Sürdürülebilir peyzaj düzenlemesi; yapı ölçeğinden başlayarak, yapı tasarımı, yapılar topluluğu arasındaki düzenlemelerde çevreyi koruyan ve doğal kaynakların kullanımında bugün ve geleceğe yönelik olarak gereksinimlerin karşılanması için yapılan uygulamalardır. Bu amaçla, park tasarımlarında su tasarrufu, doğal bitki örtüsü ve toprak korunmasına yönelik, mevcut dokuyu koruyan tasarım yaklaşımları benimsenmelidir.

Onur (2012) sürdürülebilir parkların; kentsel çevresel problemlerin çözümüne, biyolojik çeşitliliğin korunmasına, desteklenmesine ve tasarıma ekonomik katkılar sağladığını belirtmiştir.

Kentsel Çevresel Problemlerin Çözümüne Katkı;

- Yüzeysel akışa geçen yağmur sularının düzenlenen alan içindeki sulak alan tasarımlarında kullanılmasıyla, kaybedilecek suyun doğal hidrolojik döngüye kazandırılması sağlanmaktadır.
- Oluşturulacak doğal ortamla, çevresel klima ve hava kalitesinin yükseltilmesine katkıda bulunulabilmektedir.
- Yerel türlerle yapılacak doğal yapıyı destekleyen bitkilendirme, kent içi ses kontrolünün sağlanmasında etkili bir araç olarak kullanılabilir.
- Bu alanlar muhtemel çevresel değişimlerin ve streslerin göstergesi olduğundan, daha büyük çevresel problemlerin önlenmesinde yol gösterici olabilmektedirler.

Biyolojik Çeşitliliğin Korunmasına ve Desteklenmesine Katkı;

- Ekolojik yaklaşım temel alınarak oluşturulan kentsel yeşil alanlar, yerel bitki ve hayvan türlerine yaşam ortamı oluşturdukları gibi, soyu tükenmekte olan türlere de ev sahipliği yapmakta ve bu şekilde kentsel ekolojik araştırmalar için imkan sağlamaktadır.

Tasarıma Ekonomik Katkı:

- Ekonomik açıdan bakıldığında, düzenlemelerde yerel materyaller ve yerel bitki türlerinin seçilmesi, temin ve bakım harcamaları açısından önemli ekonomik avantajlar sağlamaktadır. Yerel materyallerin temini, her zaman daha kolay ve ucuz olmaktadır. Bunun yanında yerel koşullara uygun, kendi kendine gelişebilen, kalıcı türlerden seçilen bitkilerin bakım ihtiyaçları, egzotik türlere göre çok daha az olmaktadır.

Peyzaj tasarım ve yönetiminde ekolojik yaklaşımın savunucularından olan Cranz ve Boland (2004), geleneksel olarak insan kullanımlarını ön planda tutan günümüz kentsel yeşil alanlarında, kentin çevresel ve ekolojik problemlerine çözüm getiren ve insan doğa ilişkilerini ön plana çıkaran bir yaklaşımın gerekliliğini vurgulamaktadır.

Bu bakımdan, kent parklarını planlama, sadece mekânsal yer seçimi ile sınırlı değildir. Parkların nitelikleri ve sürdürülebilir olması, bölgenin iklim özelliklerine, barındırdıkları işlev çeşitliliğine, park içi alan kullanım düzeyine, kişi başına düşen alan miktarına, donatı elemanlarına, hizmet niteliğine, yönetim ve kullanıcı profiline göre farklılaşmaktadır. Cranz ve Boland'ın (2004) kent parkları üzerine yapmış oldukları araştırma sonucunda; Avrupa'daki park tasarım projeleri içerisinde sürdürülebilir kent parklarının diğer parklardan farklı kategoride olduğunu bildirmişlerdir (Çizelge 2.5).

Çizelge 2.5 Avrupa'daki park tasarımları arasındaki farklılıklar (Cranz ve Boland 2004)

	Keyif alanları (1850-1900)	Reform park (1900- 1930)	Hobi alanları (1930-1965)	Açık alan sistemi (1965- ?)	Sürdürülebilir Park (1990- şimdi)
Sosyal Hedef	Kamu Sağlığı	Sosyal Reform Çocuk Oyun Alanları	Hobi, Zevk Alanları	Kenti Yeniden Canlandırmak	İnsan ve Çevre Sağlığı
Aktivite	Bisiklet, Koşu, Eğitim, Gezinti	Jimnastik, El Sanatları, Eğitim	Basketbol, Tenis, Yüzme	Serbest Oyun, Müzik, Katılımcı Resim, Sanat	Yürüyüş, Gezinti, Bisiklet, Aktif ve Pasif Hobi, Eğitim
Büyüklük	Büyük	Küçük (Konutlar Arası)	Orta	Çeşitli Genelde Küçük Parçalar	Koridorlar Halinde
Kentle İlişkisi	Zıt	Kent Düzeni Kabul	Şehir Dışı	Kent: Çalışma Ağı	Sanat- Doğa İlişkisi
Düzen	Eğri Çizgiler	Düz Çizgiler	Düz Çizgiler	Her İkisi	Evrimsel Çizgiler
Materyal	Ahşap Zemin, Eğri Yaya Yolları, Durgun Su	Kum Alanları, Çocuk Oyun Alanları, Yüzme Havuzu	Asfalt Ve Çim Oyun Alanı, Standart Oyun Alanları	Ağaç, Çalı, Çim, Serbest Form Oyun Alanları	Yerli Bitki, Kaynakları Kullanım, Geçirgen Yüzey
Düzenleyici	Sağlık	Çalışanlar	Tasarımcılar, Politikacılar	Politikacılar, Tasarımcılar, Çevreciler	Çevreciler, Peyzaj Mimarları, Gönüllü Çevreci Gruplar
Faydalanan	Herkes	Çalışan, Çocuklar	Şehir Dışındakiler	Herkes	Herkes, Bitki, Hayvan, Evren

1990'lı yıllardan itibaren nüfusun hızlı artışı ve açık alanların azalması Avrupa ülkelerini sürdürülebilir park tasarımına yöneltmiştir. Sürdürülebilir kent parkları tasarım amacı olarak insan ve çevre odaklı olduğu için diğer park yaklaşımlarından farklıdır. Barındırdığı doğal bitki örtüsü, yönetimi, tasarım yaklaşımı ve çok çeşitli aktivite seçenekleri ile de park kendi kendine yetebilen özelliklerdedir.

2.4 Kent parkı kalite göstergeleri

Kalitenin çeşitli tanımları bulunmaktadır. ISO (International Organization for Standardization) kalite yönetim sistemi standartları temelinde performans gelişimleri için kılavuzlar hazırlanmıştır. Bu dokümanlar standartlaşmış tanımlamaları içermektedir. Kalite kavramının içeriği belirlenirken, “kullanıma uygunluk”, “amaca

uygunluk”, “müşterilerin tatmini” ya da “isteklere uygunluk” şeklinde tanımlara rastlanmaktadır.

Kalite, bir ürünün veya hizmetin, belirlenen veya olabilecek ihtiyaçları karşılama kabiliyetine dayanan özelliklerin toplamıdır. Kalitenin bu geniş tanımını dikkate aldığımızda, üretilen ürünler ve yerine getirilen hizmetlerin kalitesi, tasarımdan üretime, servisten bakım-onarıma kadar ortaya çıkan her yeni durumdan etkilenir. Bu süreç içinde ihtiyaçlar, önceden belirlenmiş kriterlerden de yararlanarak, yeni teknik özellikler olarak ürüne ve hizmete aktarılır (Anonim 2002).

Peyzaj tasarımında kalite göstergeleri bölgeler arasında farklılık gösterse de, yaklaşım ve hedef olarak aynı noktada yani “sürdürülebilirlik”te birleşmektedirler. Washer (2004) farklı uluslararası yaklaşımlara sahip olan Avrupa Çevre Ajansı (The European Environment Agency / EEA) ile Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü’nün (The Organisation for Economic Co-operation and Development / OECD) peyzaj kalitesi yaklaşımlarını çizelge 2.6’da karşılaştırmıştır.

Çizelge 2.6 Peyzaj kalitesi tespitinde farklı yaklaşımlar (Wascher 2004)

EEA (The European Environment Agency)	OECD (The Organisation for Economic Co-operation and Development)
Algı Tutarlılık • Korunması gereken alanların düzeyi • Kontrollü gelişme düzeyi • Arazi okunurluğu, topografya Görsel çeşitlilik • Alan formu • Bitkisel ve aktivite çeşitliliği Kültürel kimlik • Geleneksel tarım yapıları • Tarımsal ve kentsel özellikleri Ekoloji ve Çevre Sürdürülebilirlik • Doğal kaynakları en iyi şekilde korumak • Olumlu ve maksimum alan kullanımı • Geniş ve uygun alan kullanımı	Fiziksel Strüktür ve Görünüş • Açıklık /Kapalılık • Homojen / Heterojen • Çizgisel elemanlar Değer • Yaşam kalitesi • Sürdürülebilirlik • Fonksiyon • Rekreasyon • Kültürel kimlik • Sakinlik

Çizelge 2.6'ya göre, bölge ne olursa olsun, kalite tespitinde farklı yaklaşımlar ve ölçüt kriterleri bulunmaktadır. Avrupa Çevre Ajansı (EEA) için kalite kriterinde algı ön plana çıkarken, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) için görünüş ve fiziksel strüktürler önem taşımaktadır.

Peyzaj mimarları açısından kent parkı kalite göstergesi oluşturma aşamasında, tasarımdan önce çevre düzeni planı, tasarlanacak alan ve yakın çevresinin bir bütünlük içinde ele alınması ve değerlendirilmesi yapılmalıdır. Yerinde yapılan fiziksel çalışmalarla birlikte, bilimsel tekniklere ve standartlara dayalı, yeterli ve uygun nitelikte malzemelerle ekonomik, sosyal, kültürel, politik, tarihi, sektörel ve teknolojik araştırmalar sonrasında proje hazırlanmalıdır.

Yücel (2007) bir parkın peyzaj tasarım kalite göstergesi içinde; hitap edilecek topluluğu, yer seçimini, aktivitelerini, ulaşımını, park için kullanımını, yapısal, bitkisel tasarımını, güvenlik ve bakımını değerlendirmiştir.

Park alanları tasarımında ilk adım, hitap edilecek topluluğun ihtiyaç ve taleplerinin belirlenmesidir. Daha sonra topluluğun özelliklerinin, park tasarımı ve düzenlenmesini geliştirmek için nasıl kullanılacağına karar verilmelidir (Yücel 2007).

Park için yer seçimi, parkın sürekliliğini etkileyen diğer bir etmendir. Pek çok aktiviteye sahip güzel bir park bile, eğer kötü konumlandırılmış ise boş kalabilir veya kullanılmayabilir. Parklar yakın çevrelerinden beslenirler. Park çevresindeki konut ve ticari alanların çeşitliliği, günün farklı zamanlarında pek çok kullanıcıyı parka çekebilir. Eğer parkın çevresi, potansiyel kullanıcı kaynağı sağlayamazsa, bu parklar değerlerini koruyamayabilirler (Yücel 2007).

Aktiviteler, parkı insanlar için cazip kılan en önemli etkidir. Park alanlarında kullanıcılara sunulan çeşitli aktif ve pasif aktivite olanakları, park alanlarının kullanımını pozitif yönde etkileyecek, parkın kalitesini de artıracaktır. Park içerisindeki fiziksel görünümünde, aktivitelerde ve kullanıcılarda çeşitliliğin sağlanması önemlidir. Parklarda çeşitli aktivitelerde yer alan değişik insan grupları arasındaki iletişim, park

alanlarını sosyal mekânlar haline getirmektedir. Eğer parkta güvercinler veya diğer dikkat çeken evcil hayvanlar varsa, onları besleyen ve seyreden insanlar da olacaktır. Eğer park içerisinde yoğun bir yaya trafiği var ise, yol boyunca yer alan banklarda bu insanları gözlemleyen insanlar da olacaktır (Yücel 2007).

Park alanının çevresinden parka olan ulaşım ve park içerisindeki yolların kullanım modelleri de önemlidir. Aktif ve görülebilir bir park sınırı, değişik kullanıcı grupları için parkın ulaşılabilirliğini artıracaktır. Park çevresi ve içerisindeki bağlantılar, parkın içerisi ve dışarısı arasında fonksiyonel bir birliğin oluşturulmasını sağlamalıdır. Park alanlarına yaya olarak ve özel oto, bisiklet veya otobüs gibi değişik ulaşım araçlarıyla ulaşılabilmelidir (Yücel 2007).

Park alanlarında daha konforlu ortamlar oluşturulmasında, park alanının yapısal, bitkisel ve iklimsel tasarımının doğru planlanması, doğru yer seçimi ve düzenli bakım, konfor ve kullanımın şekli de etkilidir (Yücel 2007).

Park alanlarının güvenliği, parkın konforunun kullanıcılar tarafından algılanmasında önemli bir etkidir. Alan üzerinde denetimin sağlandığını hissetmek, alanı görebilmek, tehlike anında kolayca kaçabilmek ve çevreden destek alabilmek, o yerin daha güvenli hissedilmesini sağlar. Doğru bitkilendirme ve yeterli aydınlatma ile alan içerisinde gezen insanlar her taraftan haberdar olabilir. Suç aktivitelerinin oluşabileceği izole alanların azaltılması sağlanarak, kullanıcılar için daha güvenli ortamlar oluşturulabilir (Yücel 2007).

Parkın bakımı bir başka önemli etkidir. Park alanlarının bakımında, park yapı ve donanımlarının tamiri veya yenilenmesi, çöplerin uzaklaştırılması, bitkisel peyzajın periyodik bakımları önemlidir. Parkın bakımıyla görevli bir personelin sağlanması, istenmeyen aktivitelerin oluşmasını önleyecektir (Yücel 2007). Kent parklarının kalite göstergeleri çizelge 2.7’de verilmiştir.

Çizelge 2.7 Kent parkları kalite göstergeleri (Yücel 2007)

Kalite Göstergeleri	Algılanabilir Nitelikler		Ölçümler
Aktivite ve Kullanımlar	Eğlence Sürdürülebilirlik Kullanışlılık Kutlama	Eşsizlik Canlılık Ödenebilirlik Yerellik	Arazi değerleri Kira düzeyleri Arazi kullanımı biçimleri
Ulaşılabilirlik	Okunaklılık Yakınlık, Yürünebilirlik Bağlantısızlık	Süreklilik Ulaşılabilirlik	Trafik bilgileri Geçiş kullanımı Yaya aktivitesi
Konfor ve İmaj	Güvenlik Çekicilik Oturulabilirlik, Manevilik Etkileyici	Yeşillik Yürünebilirlik Temizlik Tarih	Suç istatistikleri Sağlık koşullarının iyileştirilmesi Çevresel veri
Sosyallik	İlişkiler içerisinde olma İşbirliği, Sohbet etme Komşuluk	Çeşitlilik Hizmet Dostluk Hoş karşılama	Sokak yaşamı Gece kullanımı Kadın, çocuk ve yaşlıların sayısı

Yücel (2007) yapmış olduğu araştırma sonucunda; kent parklarının kalite göstergelerinin, kent parklarının kalite tasarımlarını, aktivite kullanımları, ulaşılabilirliği, konforu ve sosyo - kültürel özellikleri de etkilediğini bildirmiştir.

Özkır'a (2007) göre ise; bir parkın kalite göstergesi birçok faktöre bağlıdır. Parklar kentlilerin doğayla ilişkilerini sürdürmelerine olanak sağlamakta, zamanın getirdiği yeni kullanım ihtiyaçları doğrultusunda da sürekli çeşitlenmekte ve yeni anlamlar kazanmaktadır.

Parkın bütçesi, bakımı, tasarımı, düzenlenmesi, parkta yer alan fiziksel durumlar ve kullanıcıların park alanları ile ilgili düşünceleri park kalitesini etkiler. Parkın fiziksel durumu, algılamaların şekillenmesinde ve park içerisinde oluşabilecek suçun devam ettirilmesinde önemli rol oynayabilir. Bakımsız ekipmanlar ve çöplerin birikmesi, parkın potansiyel kullanıcıları üzerinde negatif fikirler oluşturarak, parkın başarısını

önemli derecede azaltabilir. İnsanlar kötü ekipmanları ve çöprü, kendilerinin veya çocuklarının sağlığını ve fiziksel güvenliğini tehdit eden durumlar olarak görebilirler (Özkır 2007).

Özetleyecek olursak; parkların kaliteli ve sürdürülebilir olması, kente ve insana maksimum faydayı sağlayabilmesi için tasarım, kullanım, seçilecek malzeme ve bakım aşamasında uyulması gereken kriterler vardır. Bunlar “Peyzaj Tasarım Kriterleri” olarak belirlenmiştir. Parkların nitelikleri, barındırdıkları işlev çeşitliliğine, nüfus büyüklüğüne, park içi alan kullanım düzeyine, kişi başına düşen alan miktarına, donatı elemanlarına, hizmet niteliğine, yönetim ve kullanıcı profiline göre farklılaşmaktadır. Ulusal standartlar olarak kullanılan bu kriterlerin uygulama özellikleri, bölgeler arasında farklılık göstermektedir.

2.4.1 Avrupa ülkelerinde kent parklarındaki kalite değerlendirme örnekleri

Avrupa ülkelerinde nüfus arttıkça, yerleşimin yeşilden uzaklaşacağı görüşünden yola çıkılarak kişi başına düşen yeşil alan miktarının artırılması öngörülmektedir.

New York’taki Central Park (1857) ilk kent parkı olma özelliğinin yanında, konumu itibariyle geçmişten günümüze değişen koşullara adapte olan ve içerisinde barındırdığı farklı aktivite çeşitleri ile büyük önem taşıyan bir parktır ve 340 ha alan üzerinde projelendirilmiştir. 1934 yılında yapılan düzenleme ile parka oyun sahaları, buz pateni ve hayvanat bahçesi eklenmiştir. Kalabalık şehir merkezinde konumlanan ve insanlara açık alanda çeşitli aktivite yapma olanağı sunan bir park olması, parkın cazibe merkezi olmasını sağlamıştır. Tasarımın eğrisel formlarda olması alanda bütüncül hâkimiyetin göstergesidir. Kullanılan bitki seçimleri de parkın her mevsim görsel ve değişken kalması, hayvanat bahçesi ve kültürel aktiviteler ile tasarımın canlılığı sağlanmaktadır. Şekil 2.1’de Central Parkın genel görünümü ve yoğun kent dokusu içerisindeki konumu verilmiştir (Anonim 2012).

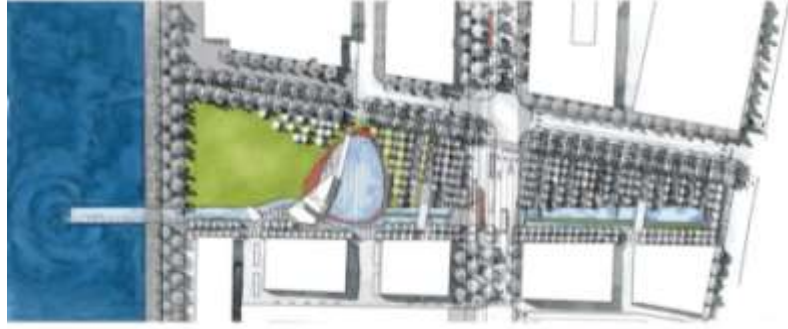
Şekil 2.1 Central Park'ın genel görünümü (Anonim, 2012a)

Parkın peyzaj kalite göstergeleri çıkartılacak olursa; Central Parkın yoğun kent dokusu içinde ferahlama noktası olarak konumlanması, bitkisel seçimi ile bölgesel koşullara uyumlu olması, gece-gündüz kullanım içerisindeki değişik aktivite seçenekleriyle farklı yaş gruplarına hitap etmesi nedeniyle kalitesi belirlenmiştir. Parkın sürdürülebilir olması, kapladığı alan büyüklüğünden ziyade tasarımı, tasarımda tercih edilen malzemeler nedeniyle kaliteli bir parktır.

Avrupa ülkelerinde kaliteli peyzaj tasarımları için birçok farklı kuruluşlar bulunmaktadır. Amerika Peyzaj Mimarlığı Topluluğu (American Society of Landscape Architects / ASLA) bunlardan bir tanesidir. ASLA'nın tanımına göre, peyzaj tasarımı, doğal ve kültürel kaynakları koruma ve yönetme amaçlı, kültürel ve bilimsel birikimin (oluşturulacak fiziksel çevrenin işlevsel ve yaşam kalitesini artırma yönünde) birleştirilmesi kapsamında, doğal ve kültürel elamanların düzenlenmesi, arazinin planlanması, tasarlanması ve yönetimidir. ASLA'nın her yıl düzenlediği tasarım ödülleri yarışmaları ile peyzaj projeleri değerlendirilmektedir.

2013 yılında ASLA'nın profesyonel başarı ödülünü verdiği “Sherbourne Common / Toronto” projesinde, kalite göstergeleri şöyle belirtilmiştir. Proje, kıyı şeridinin ortak kullanım alanı olarak tasarlandığı bir projedir. Projenin kaliteli olmasını sağlayan; insanların kullanım için fazla tercih yapacak olmalarının yanında, arıtma su kaynağı ve

doğanın peyzaj, mimarlık ve mühendislikle birleştirilmesiyle sonuçlanan bir geri dönüşüm projesi olmasıdır. Park, Toronto'nun ilk yağmur suyu arıtması içeren kamusal parkıdır. Yapım yılı 2009 ve eski sanayi sitesinde inşa edilmiş olan park, ultraviyole (UV) su dezenfeksiyonu ile Ontario gölüne akan suyu insan sağlığı için uygun hale getirmek için seçilmiştir. Yağmur suyu yönetim sistemi ile altyapı birbirine bütünleşmiş ve park alanı şiddetli yağışlarda kirlenen suyun kanalizasyonlara taşınabilmesi için eğimli planlanmıştır. Bu bağlamda proje, suyun geri dönüşümü standartlarına uygun olarak tasarlanmıştır. Şekil 2.2'de projenin hali hazır planda kıyı ile bağlantısı, şekil 2.3'de ise alanın perspektiften görünümü verilmiştir (Anonim 2013 a/b).

Şekil 2.2 Sherbourne Common / Toronto projesinin hali hazır planı (Anonim, 2013a)

Şekil 2.3 Sherbourne Common / Toronto projesinin perspektif görünümü (Anonim, 2013b)

Şekil 2.2'de Toronto projesinin hali hazır planı ile projenin kent ve gölle olan ilişkisini bitkilendirerek birleştirdiği, şekil 2.3'de ise projede kent, doğa ve su entegrasyonunun farklı aktivitelerle birleştirildiği görülmektedir.

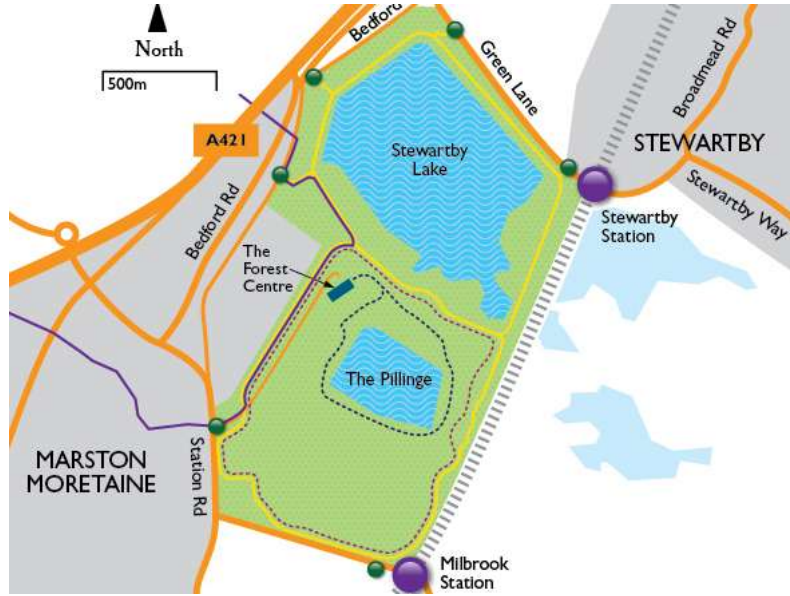
Parkın kaliteli olmasını sağlayan en önemli özelliği ise, geri dönüşüm ve ekolojik bir döngü sistemi için tasarlanmış olmasıdır. Yağmur sularının dönüştürülerek kullanılabilmesinin sağlanmasıdır. Ayrıca, kent parkları içinde canlılık için kullanılan su elemanının park tasarımının ana karakteri olarak kullanılması parkın sürekliliğini de sağlamaktadır. Park içinde sert zemin oranının yeşil zemine oranla daha az kullanılması ve ağaçların dış çepherlerde kullanılması mahremiyeti ve korunaklığı da beraberinde getirmektedir (Anonim 2013 a/b).

Kent parklarını korumaya yönelik Avrupa ülkelerinde uygulanan bir diğer süreç ise gönüllülüktür. Kent yaşamının yoğunluğu ve kirliliğine zıt olarak planlanan yeşil alanları korumak adına alana **“Yeşil Bayrak Ödülü” (Green Flag Award)** verilmektedir. İlk ödül 1996 yılında İngiltere’nin en iyi yeşil alanını belirlemek amacıyla verilmiştir. Bu hareket çevre kalitesinin muhafaza edilmesi, korunması ve geliştirilmesi, insan sağlığının korunması, doğal kaynaklardan maksimum ve verimli bir şekilde yararlanılması amacıyla başlatılmıştır.

Alanların, Yeşil Bayrak Ödülü standardına uygun olabilmesi için rahat ulaşılabilir olması, kullanıcılar için hoş bir yer olması, güvenli, huzurlu, bakımlı ve temiz, korunaklı ve korumalı, toplum malı, yönetimi ve pazarlaması olması gerekmektedir. Bu kriterleri sağlayan park ödüle hak kazanmaktadır. Böylelikle yeşil alanlar hem uzun vadede korunmuş olup, hem de diğer alanlar için örnek olacaktır.

Yeşil Bayrak ödülü için, Millenium Country Park örneklerden bir tanesidir. 225 hektarlık ormanlık, otlak, çayır ve sulak alanlardan oluşmaktadır. İçerisindeki 17 km’lik bisiklet yolları ile alan içinde gezinme imkânı bulunmaktadır. Alan içerisinde tercih edilen at ve bisiklet gezintileri ekolojik dengeyi bozmamak adına atılmış adımlardır (Anonim 2013 c).

Şekil 2.4’de Millenium Country Parkın aktivite seçenekleri plan üzerinde verilmiştir. Göl etrafında yaya ve gezinti yollarının olması park alanının her noktasına ulaşım yapılabilirliğini göstermektedir (Anonim 2013 c).

Şekil 2.4 Millenium Contry Park planı ve aktiviteleri (Anonim, 2013c)

Özetle, kent parklarının Avrupa ülkelerinde yoğun kent dokusu içerisinde nefes alma noktaları olarak insanlara sunulmaya çalışılan doğal ortamlar olduğu görülmektedir.

2.4.2 Ülkemizde kent parklarındaki kalite değerlendirme örnekleri

Ülkemizde kaliteli park tasarımları; kullanıcılara katılabilecekleri değişik aktiviteler sağlamalı, parka ulaşım kolay olmalı, park güvenli, bakımlı ve çekici olmalı, insanlara diğer insanlarla bir arada olma fırsatı verme özelliklerini içinde barındırmalıdır.

Erdoğan Onur (2012) yaptığı çalışmasında; çizelge 2.8’ de kent parkları tasarımında referans olabilecek farklı kalite yaklaşım yöntemlerini bildirmektedir. Türkiye’de uygulanması gereken kalite göstergeleri park alanının konumu, yapısal ve bitkisel tasarımı, aktiviteleri, yönetimi ve bakımı ile ilişkilidir. Çok yoğun konut bölgesinin içinde bir yeşil alanın bulunması parkın etki alanını arttırmaktadır.

Çizelge 2.8 Peyzaj tasarım projelerinde farklı kalite yaklaşımları (Erdoğan Onur 2012)

	Ekolojik Yaklaşım	Geleneksel Yaklaşım
Alana Uygunluk	-Yerel ekolojik şartlara (topoğrafya, toprak, iklim vb.) uygun tasarım, - Mevcut peyzaj karakterinin korunması, -Alanın doğal yapısıyla bağdaşan estetik görünüm, -Yerel bitki türlerinin kullanımı, - Bölgesel sosyal ihtiyaçlara ve alanın ekolojik yapısına uygun aktiviteler, - Alandaki tarihi ve kültürel değerlerin alan tasarımında ön planda tutulması.	- Doğal yapıyı değiştiren insan yapısı öğelerin varlığı, - Alana farklı peyzaj karakterlerinin entegre edilmesi, - Doğal bitkisel gelişimin estetik amaçlı denetlenmesi, - Yüksek estetik kaygısıyla kozmetik ve dekoratif düzenlemeler, - Egzotik bitkilerin kullanımı, - Mümkün olduğunca çok aktivitenin alana getirilme eğilimi.
Estetik	-Ekolojik değeri olan peyzaj estetiğinin öne çıkarılması, - Doğal çevrenin yapısal çevreye uyumu açısından yeni bir estetik ve form kavramı.	- Görsel değeri daha güçlü olan resimsel estetiğe ulaşılma kaygısı.
Sürdürülebilirlik	-Yerel ve geri dönüşümlü materyallerin kullanılması, -Bakım masraflarını düşürecek materyal ve yörenin ekolojik yapısına uyumlu bitki türlerinin kullanımı, -Enerji tüketimini azaltacak düzenlemeler, -Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı, - Biyolojik çeşitliliğin desteklenmesi ve soyu tehlikede olan türlere yaşam ortamı sağlanması, - Alan yönetimi ve bakımında geri dönüşüm uygulamalarına yer verilmesi.	- Beklenen estetik kaliteye ulaşılması için yüksek bakım ve iş gücü maliyetleri, - Yerel olmayan türlerin sağlıklı kalması için kimyasal ilaç ve gübrelerin kullanımı, - Çim alan tesisinde ve bakımında yüksek su harcaması ve enerji harcaması, fosil yakıtlarının ve kimyasalların kullanımı, - Estetik kaygılarla pahalı ve geri dönüşümü olmayan materyallerin kullanımı, - Yoğun sert yapı kullanımı ile ekolojik dengeye olumsuz etki.

Çizelge 2.8 Peyzaj tasarım projelerinde farklı kalite yaklaşımları (Erdoğan Onur 2012)
(devam)

Bitkisel Tasarım	- Yerel ve mevcut ekolojik yapıya uygun türlerin kullanılması ve tür çeşitliliği getirilmesi, - Doğal gelişime müdahalenin sınırlı olması, - Doğal görünümün korunması, - Yaban hayatına yaşam ortamı oluşturacak türlerin tercih edilmesi, - Mevcut habitatların korunması ve onarımı.	- Estetik değeri olan egzotik bitkilerin kullanımı, - Tür çeşitliliğinin sınırlı oluşu, - Estetik görünümü bozacak doğal gelişimlerin denetlenmesi, - Yeni habitatların oluşturulması.
Yaban Hayat Organizasyonu	Yaban hayatı tür çeşitliliğinin korunmasına yönelik düzenlemeler - Sınırlı alan kullanımı, uygun materyal seçimleri, -Yaban hayatı tür çeşitliliğinin artırılmasına yönelik düzenlemeler -Sulak alanlar gibi yeni yaşam ortamlarının oluşturulması, bitki türü çeşitliliği, - Yaban hayatı popülasyonlarının kontrol altında tutulması	- Yaban hayatını etkileyen yoğun insan kullanımları, - Yaban hayatını canlandıracak ve koruyacak Düzenlemeler öncelik taşımaz.
Yönetim ve Bakım	- Minimum insan müdahalesi, - Sürdürülebilir, ekolojik yönetim politikalarının Kullanımı, - Ekoloji konusunda yetkin bir yöneticiye ihtiyaç duyulması, - Düşük bakım giderleri, - Yönetim ve bakımda yerel halkın gönüllü katılımının sağlanması, - Alanda biyolojik yapıyı koruma amaçlı zonlama çalışmaları ile kullanım sınırlaması getirilmesi.	- Beklenen kusursuz görüntünün sağlanabilmesi için sürekli insan müdahalesini gerektirecek bakım çalışmaları, -Yüksek maliyet ve enerji gerektiren yönetim ve bakım politikaları, - Sürdürülebilir gelişim politikaları öncelikli olmaması, - Alan yönetim ve bakımında profesyonel uygulamacılara gerek duyulmaması, - Alan yönetiminde kullanıcıların söz sahibi olmaması, - Alan yönetiminde insan kullanımlarının ön planda olması.
Alan Misyonu	- Kentsel ekosistemlerin ve yaban hayatının korunup desteklenmesi, - Eğitim ve araştırma ortamlarının oluşturulması, - Kontrollü rekreasyonel ve sportif aktivite, - İnsan doğa etkileşimini arttıracak aktiviteler, - Toplumda çevresel bilincin oluşturulması -Ekolojik - Estetik kavramın geliştirilmesi, - Kentsel çevresel problemlerin çözümüne katkı sağlanması, - Bulunduğu alana ve topluma bir kimlik kazandırması,	- Kentsel imajı güçlendirecek yeşil alanlar, - Yoğun rekreasyonel ve sportif aktiviteler, - Yapılandırılmış yeşil alanlarda psikolojik rahatlatma imkânı, - Toplanma ve buluşma mekanları, - Bulunduğu alana ve topluma bir kimlik kazandırması.

Gençlik Parkı Türkiye’deki kent parklarına örnek olarak verilebilecek ilk parklardan biridir. Tasarımı, konumu ve içerisindeki aktivite imkânları ile Ankara için yoğun ulaşım aksı üzerindeki ferahlama ve dinlenme noktasıdır.

Gençlik Parkı, Jansen’in 1932’de kesinleşmiş Ankara imar planında önerdiği büyük bir kent parkıdır. İlk tasarlandığında 260 da olarak planlanan bu park, o günlerde nüfusu 123.000 olan başkent için fazla büyük bir parktı. Komşu ülkelerle karşılaştırıldığında, park ölçeği ve tasarım kararları bakımından benzersizdi. Tasarım içinde doğa verileri ve kent estetiği önemliydi. Konumu itibariyle o dönemin ulaşım noktasının merkezinde bulunmaktaydı. 1940’larda park, Ankaralıların günlük yaşantısını değiştirmiş, yaz günlerinde serinletici, dinlendirici, su sporlarına uygun bir ortam yaratmaları yanında aynı zamanda kış sporlarına ve eğlencesine de olanak sağlamıştır (Boyacı 2010).

Fakat 1990’lı yıllardan sonra yönetsel yapı, plansızlık, başıboşluk, ekonomik ve toplumsal yapıdan kaynaklanan nedenlerden dolayı tercih edilmemeye başlanmıştır. Parkın çevre yolları ile oto ve yaya yollarının ilişkisini sağlayan girişler güvenlik dahil her türlü işlevsel özelliğini kaybetmiştir. Park alanının genelinde, yeşil alan-yapısal alan oranları değişmiştir. Bitki örtüsü ve sayısı azalırken, özellikleri de yok olmaya başlamıştır. Donatı elemanları yıpranmış ve birçoğu kullanılamaz duruma gelmiştir. Gençlik parkı güvenli bir park olmaktan çıkmıştır. 2006 – 2009 yılları arasında yapılan Gençlik Parkı revize planı doğrultusunda yapılan değişikliklerle park restore edilmiştir. Gençlik Parkının kalite göstergelerini inceleyecek olursak, kapladığı alan büyüklüğü olarak tasarlandığı dönemin en büyük kent parkıydı. Zaman içerisinde artan nüfus ve değişen çevresel planlar ile yoğun ulaşım ağının içerisinde kalmıştır. Fakat parkın uzun yıllar sürekli ve canlı kalması, tasarımındaki ince ve önemli detayların dışında bakımlı ve güvenli olmasından da kaynaklanmaktadır (Boyacı 2010).

Türkiye’deki kent parklarının barındırdıkları işlev çeşitliliği, kapladığı alan miktarı, yeşil alanların niteliği, tasarım özellikleri, konumu, yönetimi ve etki alanlarının da kalitede belirleyici özelliklerdir.

Ülkemizde kent planlama kılavuzu olarak 3194 Sayılı İmar Kanunu’nu ve peyzaj tasarımlarında ise Türk Standartları Enstitüsü (TSE) standartları kullanmaktadır. 3194 sayılı kanun doğrultusunda yeşil alanların üst ölçekte uygulama sınırları, TSE standartları ile alt ölçekte uygulama standartları belirlenmektedir. İmar Kanunu ile kişi başına düşen yeşil alan miktarının ne kadar olması gerektiği, bu alanların nasıl tasarlanması ve kurgulanması gerektiği Türk Standartları Enstitüsü (TSE) standartları ile belirtilmiştir.

2.4.2.1 3194 Sayılı İmar Kanunu ve Türk Standartları Enstitüsü (TSE) Standartları

Yeşil alanların planlanması ve tasarlanmasında ülkemizde yasal mevzuat önemlidir. Kentlerin gelişmelerinin yasa, yönetmelik, plan ve şehircilik ilkelerine uygun olarak düzenli bir biçimde planlanmasını yapmak amacı ile yapılan yasal düzenlemelerle belediyelere uygulama imkânı sağlanmıştır.

Açık yeşil alanlara ait kurumların standartları belirlenirken; kent çevresinin fiziksel yapı özelliklerinin yanında, alan kullanım şekli, sosyal ve kültürel yapısı, iklim özellikleri, ulaşım ağı gibi faktörler incelenmektedir.

Açık yeşil alanlara ait standartlarda, genellikle kişi başına düşen açık yeşil alanlar m² miktarı olarak ifade edilmektedir. Fakat bu sadece niteliksel bir yaklaşımdır. Açık yeşil alanların sahip olduğu donanımlar, işlevsellik ve estetik özellikleri de standartlarda önemlidir.

Açık yeşil alan standartları, ülkeden ülkeye olduğu kadar ülkedeki kentler arasında da değişebilen bir olgudur. Kent insanının yaş, kültür, meslek durumları farklı olacağından yeşil alan gereksinimleri de farklılaşacaktır.

Ülkemizde uygulanan 3194 sayılı İmar Kanunu ile planlamayı basitleştirecek ve hızlandıracak önlemler geliştirilmiştir.

Bu bağlamda, 3 Mayıs 1985 tarihinde kabul edilen 3194 Sayılı İmar Kanunu, yürürlüğe konulduğu dönemdeki gereksinimlere cevap vermesine karşı, 1972’de 1605 sayılı yasa ile bazı değişikliklere uğramıştır. Ancak, 1980’li yıllarda hızlı kent nüfus artışı ve kentlerin düzensiz gelişmesi, gecekondulaşma sonucunda köklü değişikliğe uğramıştır. Bu kapsamda, kentlerde hızlı artan yapı ve nüfus yoğunluğu, hızlı gelişen teknoloji ve buna ayak uyduracak sağlıklı yaşama, çalışma ve dinlenme ortamlarına sahip kentler oluşturulması planlanmıştır (Müftüoğlu 2008).

3194 sayılı İmar Kanunuyla birlikte Türkiye’de ilk kez planlama sistemine girilmiştir. Bu kanun ile kent ölçeğinde açık yeşil alan sistemlerinin bütünsel olarak ele alınması ve kent parklarının kent içerisindeki önemli nefes alma noktaları, kent içinde ekolojik denge elemanları olduğu ve planlamasında ise hem zamana uygun, hem de isteklere cevap verebilecek standartlarda tasarlanması gerektiği söylenebilir. Bu kanun kentsel açık yeşil alanların arazi ve arsa kullanımlarına yönelik düzenlemeleri içeren rehberdir (Müftüoğlu 2008).

Dış mekân oluşumunun ana hatlarını ortaya koyan, planlamayı arazi olarak etkileyen kurallar kentsel açık-yeşil alanların oluşması bakımından önem taşımaktadırlar. Kentin konut bölgelerinde trafik yolları ve diğer yollarla bağlantı oluşturacak şekilde düzenlendikten sonra, yapı adalarının oluşması genel bir ilkedir (Müftüoğlu 2008).

3194 sayılı İmar Kanunu Plan Yapım Yönetmeliği’nin 34. maddesinde Türkiye’de hazırlanan imar planlarında belediye sınırları içerisinde kişi başına 10 m²’lik aktif yeşil alan (park, çocuk oyun alanı ve spor alanı) ayrılması önerilmektedir. Fakat belirtilmiş olan bu normlar çok geneldir. Kişi başına 10 m² olacak şekilde planlar hazırlanmakta ancak çoğu kentlerde kişi başına düşen yeşil alan miktarı azalmakta ve var olan yeşil alanların kent içindeki dağılımları dengesiz olmaktadır.

3194 sayılı İmar Kanunu yanında ülkemizde TSE standartları ile de park tasarımında kullanılacak bitkisel ve yapısal materyallerin en etkili nasıl kullanılacağı ve uygulanacağı belirtilmektedir. Alan içinde kullanılacak zemin malzemesi, aydınlatma elemanları, kentsel mobilya standartları verilmiştir. Bu standartlar doğrultusunda alanın

etkili bir şekilde kullanımı, bitkilendirme konusundaki tasarım standartları ile de tasarımın okunurluğu ve ulaşılabilirliği kolaylaştırılmıştır.

Park tasarımlarında işlevsel, psikolojik ve teknik ölçütlerin yanında, yasa ve yönetmeliklerle belirlenmiş standartlar kullanılmaktadır. Kent parklarında tercih edilen kent mobilyaları ve malzemeler insanların ihtiyaçlarını karşılamak üzere tasarlanırlar. Bunların kullanılabilir olması için, uygun ölçüler ve boyutlar tercih edilmelidir. Parklar kentsel peyzaj tasarım ilkeleri ve standartları doğrultusunda tasarlanmalıdır.

2.5 Örnek kent parkı kalite indeksi

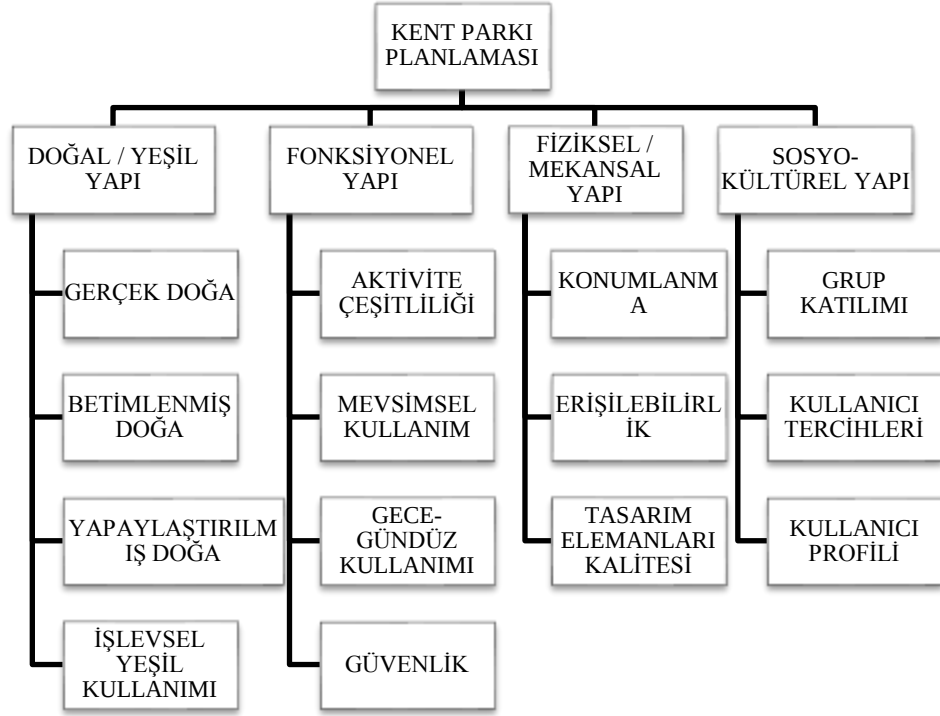
Kentsel yeşil alanların başarısının ölçülmesinde yasal düzenlemeler ve standartların belirlendiği alansal büyüklüğün yanı sıra parkın tercih edilebilirliği ve niteliksel özelliklerini de belirlemek ve değerlendirmek gerekmektedir. Bu nedenle, çalışmanın bu bölümünden sonra parklar için belirlenen yasal standartlardan ayrı olarak bir parkın kalitesi “kalite indeksleri” başlığı altında incelenecektir.

Kentlerimiz, nüfus artışına paralel olarak plansız gelişmeler ve artan yapılaşma sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Bu sorunlar içerisinde, kentsel açık yeşil alanlar insan ile doğa arasındaki bozulan ilişkiyi dengelemede ve kentsel yaşam koşullarının iyileştirilmesinde önemli bir konuma sahiptir.

Parklar, doğa benzerinin kentsel hayata adapte edilmesi ve kültürel aktivitelerle birleştirilmesidir (Emür ve Onsekiz 2008). Bu nedenle; doğanın bir parçası olarak planlanmalıdır. Kent parkları ise, azalan kırsal yaşamın ve kent içinde kaybolan kişisel açık alanların yerini doldurmak üzere son yüzyılda üretilen yeni yeşil alanlardır.

Kentlerde dengeli bir dağılım yaratmak amacıyla park alanları sadece yeşil alan varlığı olarak görülmemelidir. Yer seçimi ile birlikte kentlinin sosyo-kültürel seviyesine uygun ve ekolojik sonuçlar üretmesine yönelik parkların işlevsellendirilmesi ve değerlendirilmesi standartlara göre yapılmalıdır.

Emür ve Onsekiz (2008) kent parkı tasarımının temel ölçütleri olarak parkın fonksiyonel, doğal ve yeşil , fiziksel/mekânsal ve sosyo-kültürel yapısını ele alarak sınıflandırmıştır (Şekil 2.5).

Şekil 2.5 Kent parkı tasarımında temel ölçütler (Emür ve Onsekiz 2008)

Bu gruplandırma sonucunda; kent parkı kalite kriteri indeksi içerisinde uygunluk, güvenlik, maliyet, dayanıklılık, aktivite, servis imkânları, performans ve estetik konuları yönünden de park değerlendirilebilmektedir.

Uygunluk: Çevresel konumlandırılması önemlidir. Parkın kaplayacağı fiziksel alan ile kullanıcı beklentilerini karşılayabilen farklı aktiviteler birbiriyle orantılı olmalıdır. Taşıma kapasitesi de hesaplanmalıdır. Tasarım yapılacak alanın yakın çevresiyle bütünleşmesi sağlanmalıdır. Tasarım, mevcut alanın doğal özellikleri ile uyumlu olmalıdır.

Güvenlik: Park içindeki flora, fauna ve kullanıcıların can ve mal güvenliklerinin sağlanması gerekmektedir.

Maliyet: Kent parkları kamu yararı taşıyan parklardır. Bunun için kâr amacı taşımamalıdır. Uzun vadeli, minimum maliyet ile maksimum verim alınması düşünülmelidir.

Dayanıklılık: Parkın zamana karşı dayanıklı olması sağlanmalıdır. Bakım ve onarımın düzenli aralıklarla yapılması gerekmektedir.

Aktiviteler: Kullanıcı kitlesi her yaş grubu olmalıdır. Sanatsal ve eğitsel farklı aktiviteleri içinde barındırmalıdır. Kullanıcıların zamanlarını iyi geçirebileceği, oyun, spor, kendi kendine yapabilecekleri farklı aktiviteleri içerisinde barındırmalıdır.

Servis İmkânları: Hem alan içi, hem de alanın çevresinde rahat bir yaya dolaşım alanına ihtiyaç vardır. Bununla birlikte parka toplu taşıma araçları ve özel araçlarla da rahat ulaşılabilmelidir.

Performans (Sürdürülebilirlik): Kent parkı sosyal ve kültürel yönden kullanıcıya katkıda bulunmalıdır. Kullanıcılarına rahatlama ve dinlenme olanakları sağlamalıdır.

Estetik (Okunabilirlik): Kullanılan her nesnenin (bitki, malzeme, donatı elemanları) kendi içinde uyumlu olması gerekmektedir. Görsel anlamda süreklilik sağlanmalıdır. Park alanı düzenlenmesi halkı davet edici nitelikte olmalıdır.

Parkların sosyo- kültürel, doğal yeşil, fonksiyonel ve fiziksel yapısı da kalite indeksi oluşturmada kriter olarak kullanılabilir. Emür ve Onsekiz'in önerdiği park tasarım sınıflandırılması sonucunda çizelge 2.9'da örnek bir değerlendirme tablosu ile kalite gösterge indeksi hazırlanmıştır.

Çizelge 2.9'da örnek bir parkta kalite indeks yeterlilik tablosu alan kullanıcıları ile yapılacak anketler sonucunda doldurulabilir. Bu tablo ile parkın eksik ve müdahale edilmesi gereken bölgeleri tespit edilip sürdürülebilirliği sağlanabilir ve değerlendirilebilir.

Çizelge 2.9 Örnekleme parkların kalite indekslerinin yeterliliği

Konfor ve İmaj / Tasarımın Değerlendirilmesi	İyi (3)	Orta (2)	Zayıf (1)
1. Parkın Verdiği Genel İzlenim			
2. Parkın Görsel Etkisi			
3. Parkın Genel Olarak Yapısal Tasarımı			
4. Oturma ve Dinleme Alanları (Nitelik)			
5. Oturma ve Dinleme Alanları (Nicelik)			
6. Oturma ve Dinlenme Alanlarının Konumu			
7. Aydınlatma Elemanları ve Çöp Kutuları (Nitelik)			
8. Aydınlatma Elemanları ve Çöp Kutuları (Nicelik)			
9. Parkta Odak Noktası Olabilecek Elemanların Durumu			
10. Parka Kimlik Kazandırabilecek Eleman Varlığı			
11. Bitkisel Tasarım ile Farklı Kullanıcı Profilleri Düşünülmüş			
12. Yapısal Tasarım ile Farklı Kullanıcı Profilleri Düşünülmüş			
13. Parkta Güvenlik Personeli Varlığı			
14. Parkın İnsanlar Üzerinde Bıraktığı Güvenlik Hissi			
15. Su Elemanlarının Farklı Kullanımları			
16. Acil Bir Durumda Yardıma Kolay Ulaşılabilirlik			
17. Parkın Bakımı			
18. Parkın Temizliği			
19. Bitkilerin Bakımı			
Sosyallik			
20. Aktivite Alanlarının Park Çevresinden Algılanması			
21. Her Aktivite Alanındaki Oturma Birimlerinin Kullanımı			
22. Park İçindeki Toplanma Noktaları Durumu			
23. Kullanıcıların Parkın Temizliğindeki Duyarlılığı			
Ulaşılabilirlik			
24. Parkın Giriş – Çıkışlarının Açıklığı			
25. Parkın İç Yapısının Dışarıdan Görünebilirliği			
26. Park Sirkülasyonu			
27. Parkın İçindeki Yaya Yolları			
28. Parkın İçindeki Bisiklet Yolları			
29. Parka Ulaşım			
30. Parkın Yakınında Toplu Taşıma Durakları			
31. Otopark Sayısı			
Alan Kullanımı / Aktivite Çeşitliliği			
32. Parkın Farklı Aktivite Olanakları Sunması			
33. Aktivitelerin Değişik Kullanıcı Grupları Tarafından Kullanımı			
34. Parkın Tasarımının Gece- Gündüz Kullanımı			
35. Parkın Tasarımının Mevsimsel Kullanımı			
36. Park Yönetimi ve İşleyişi			
37. Ziyaretçi Sayısı			

Elde edilen kullanıcı anketleri ve gözlemleri sonucunda kullanıcıların istekleri, beklentileri saptanmış olup, kalitenin sürekliliğini sağlamak için yapılacak müdahaleler daha kısa sürede tamamlanmış ve bir parkın kalite göstergeleri de bu sayede belirlenmiş olacaktır. Böylece bir kent parkının taşınması gereken işlevlere sahip olma durumları belirlenmiş olur ve karşılaşılan sorunlara kısa sürede müdahale edilebilir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1 Materyal

Araştırmada açık yeşil alan ve kent parkları tanımları, işlevleri ve tasarım standartlarına ilişkin çok sayıda yabancı ve yerli literatür, yurtiçi ve yurtdışı kent parkları örnekleri, parkların kalite göstergeleri değerlendirmeleri ve Birlik Parkı hakkında internet sayfalarında yer alan konu ile ilgili görsel ve yazılı kaynaklar ve kaynak özetleri incelenmiştir.

Bu çalışmanın ana materyalini Birlik Parkı ve bu parkın kullanıcıları oluşturmaktadır.

Birlik Parkı konumundan dolayı bölgenin tek büyük parkı olma özelliğine sahiptir. Park Ankara ili Çankaya ilçesinin İşçi Blokları mahallesinde yer almaktadır. Parkın adı bu durumdan dolayı “100. Yıl Birlik Parkı” olarak da bilinmektedir. Birlik Parkı’nın haritadaki yeri, genel görünümü ve kuşbakışı görünümü şekil 3.1-3.3’de verilmiştir.

Şekil 3.1 Birlik Parkı’nın haritadaki yeri (Anonim, 2013d)

Şekil 3.2 Parkın genel görünümü – yeşil alan yoğunluğu (Anonim, 2012b)

Şekil 3.3 Birlik Parkı'nın kuşbakışı görünüşü (Anonim, 2012c)

Şekillerden de görüldüğü gibi, bölgede Birlik Parkı dışında geniş ve aktif kullanılabilen başka bir park bulunmamaktadır. Parkın içerisinde farklı aktivite seçeneklerinin olması, kullanıcıların yakın ve farklı bölgelerden de gelmelerini sağlamaktadır. Park içinde 2 adet kameriye, yürüyüş yolları, köpekleri gezdirmek / oynatmak için etrafı çevrili bir alan, çocukların oynaması için salıncaklar, tünel kaydıraklar, büyük bir mamut kaydırak ve köpekli kaydırak, yetişkinler için spor aletlerinin bulunduğu bir bölüm bulunmaktadır.

Parkin yapımına 1994 yılında başlanmış olup, ilerleyen yıllar içerisinde park alanına yenileme, iyileştirme ve bitkisel materyal yoğunlaştırma çalışmaları yapılmıştır.

Şekil 3.4 Birlik Parkı'nın genel görüntüsü (Orijinal, 2014)

Yeşil alan dokusu ile özellikle yoğun konut bölgesi içerisinde hava koridoru niteliği taşıması, yoğun kullanıcı kitlesinin bulunması, aktivite çeşitliliği ve 38 164 m²'lik alana sahip olması nedeniyle bölgedeki tek büyük parktır.

Civar bölgelerden (Balgat, Öveçler, Çiğdem Mah., Çukurambar, Karakusunlar, Söğütözü) gelen ailelerin etkin olarak kullandığı bir yer olması, Büyükşehir Belediyesi tarafından bakımı, onarımı ve düzenlemesi için önemli kaynak aktarılması, spor ve benzeri aktivitelerin yapıldığı bir yer olması gibi özelliklerinden dolayı da bölgesinde önem taşımaktadır.

Kullanıcılar Birlik Parkı'nı dinlenmek, spor yapmak, arkadaşlarıyla bir araya gelmek, piknik yapmak için tercih etmektedir. Yapılan bu aktiviteler daha çok yaz aylarında ve hafta sonu yoğunlaşmaktadır. Aşağıdaki resimler bu aktivite ve organizasyon örneklerini içermektedir.

Şekil 3.5 Parkın toplanma amaçlı kullanılması (Anonim, 2012d)

Şekil 3.5’de görüldüğü gibi; park yakın çevredeki farklı yaş grupları için toplanma alanı olarak da kullanılmaktadır.

Park, çocuklar için spor, dinlenme, oyun alanları, piknik yapma gibi değişik aktivitelerde bulunma imkânı veren bir parktır (Şekil 3.6 - 3.11).

Şekil 3.6 Parkta evcil hayvanlarını gezdirenler ve spor yapanlar (Orijinal, 2014)

Şekil 3.7 Parkta spor yapanlar (Orijinal, 2014)

Şekil 3.8 Çocuk oyun alanı ve sohbet eden park kullanıcıları (Orijinal, 2014)

Şekil 3.9 Parkta piknik yapan, dinlenen kullanıcılar (Anonim, 2012e)

Şekil 3.10 Parkta müzik ile eğlenenler (Anonim, 2012f)

Şekil 3.11 Parkta spor yapanlar (Anonim, 2012g)

Şekil 3.6 - 3.11’de görülebileceği gibi; park alanı spor yapmak, evcil hayvanlarını gezdirmek, piknik yapmak, eğlenmek, dinlenmek gibi değişik aktiviteler için tercih edilmektedir.

Şekil 3.12’de parkın kış mevsiminde, şekil 3.13’de ise ilkbaharda kullanımlarına yer verilmiştir.

Şekil 3.12 Birlik Parkı’nda kış (Anonim, 2012h)

Şekil 3.13 Birlik Parkı'nda ilkbahar (Anonim, 2012ı)

Bölgenin tek büyük parkı oluşu, kullanıcı yoğunluğu ve yoğun konut dokusu içerisindeki aktif açık – yeşil alan olmasının yanında, diğer bir özelliği de parklarının imara açılıp, iş merkezi, konut alanı haline getirilmek istenmesine tepkili olan mahalle sakinleri tarafından verilen çevresel mücadeledir (Şekil 3.14).

Şekil 3.14 Park için verilen çevresel mücadeleden görüntü (Anonim, 2012i)

1982 yılında İmar ve İskân Bakanlığı'nca çıkarılan yasa gereği kamuya terk edilmesi gereken Düzenleme Ortaklık Payı (DOP) kapsamındaki açık ve yeşil alanların bedelsiz olarak kamuya terk edilmesi plan notları ile düzenlenmiştir.

"Yeşil alanlar, genel otoparklar, yollar, eğitim ve diğer hizmet alanları kamu eline geçmeden ve teknik altyapı gerçekleşmeden iskân izni verilemez" biçimindeki düzenleme tam olarak yerine getirilmemiş, kamuya bedelsiz terk edilmesi gereken alanlar, bölgenin yapılaşmasının tamamlanmasına, iskân ruhsatları verilmesine rağmen şahıs mülkü olarak tutulmuştur.

Bu duruma bağlı olarak 2011 yılında Çankaya ilçesinde 1/500 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği yapılmış ve Birlik Parkı alanı konut ve ticaret alanı olarak değiştirilmiştir. Ancak, Büyükşehir Belediye Meclisi'nce alanın imara açılmasını protesto eden mahalle sakinleri her Pazar Birlik Parkı'nda toplanarak parklarının yapılaşmaya açılmaması adına protesto gösterisi düzenlemektedir (Şekil 3.15).

Şekil 3.15 Halkın Birlik Platformu için toplanması (Anonim, 2014a)

3.2 Yöntem

3.2.1 Literatür çalışması

Araştırma yöntemini belirlemek için kent parkı kavramıyla birlikte kent parklarının planlama ve tasarım kriterleri, tasarım yaklaşımları ve standartları, işlevleri ve kullanımları konusunda konu ile ilgili literatür çalışması yapılmıştır.

Araştırma alanı olan Birlik Parkı'nın konumu, tasarım özellikleri ve geçirdiği yasal süreçler ile bu süreçler içerisinde parkı kullananların ve park çevresinin bu süreçlerden nasıl etkilendikleri, internet üzerinden yapılan yorumlar ve yapılan anket çalışması ile incelenmiştir. Yöntem akış şeması ile çalışmanın aşamaları şekil 3.16'da verilmiştir.

Şekil 3.16 Yöntem akış şeması

3.2.2 Kullanıcı anketi

Anket, kullanıcı profilinin ortaya çıkması, kullanıcıların parkı tercih etme nedenleri, parkı kullanım süreleri, parka ulaşimleri, parktan memnuniyetleri doğrultusunda parkın kalite düzeyini tespit etmeye yöneliktir.

Anket formu oluşturulurken, örneklem genişliği (Çingı 1994), nüfus sayısı ve hoşgörü miktarına bağlı olarak % 95 güven düzeyinde % 0.5 hata payı ile (örneklem ≥ 5) 400 kişi olacak şekilde saptanmıştır. Yapılan anket sonucunda 364 adet geçerli anket değerlendirilmiştir. Anket soruları doğrudan kullanıcılar ile ilişkili olarak hazırlanmıştır. Kullanıcılara toplam 34 soru yöneltilmiştir. Sorular belli bir dizin izlemektedir ve anket sonuçları da bu dizine göre verilmiştir (EK 1).

Anket uygulanmasına Birlik Parkı'nda yapılan bir pilot anketle başlanmıştır. Sorularla ilgili herhangi bir sorun olmadığı görüldükten sonra parkta gönüllülük esasına dayalı olarak anket uygulanmıştır. Verilerin toplanması için soru – cevap yöntemi kullanılmıştır. Bazı sorular açık uçlu, bazıları da seçeneklerden oluşmaktadır.

Anket sonuçları çizelge halinde verilmiştir. İki tip çizelge bulunmaktadır. 1. tip çizelgeler bir soruya yalnızca tek yanıt verilebildiği durumlarda oluşturulanlardır. 2. tip çizelgeler ise bir soruya birden çok seçenekle, en fazla üç yanıt verildiği durumlarda oluşturulanlardır. Bu çizelgelerdeki sütunların her biri, tek bir soru gibi değerlendirilmektedir.

Anket sonuçları çizelgelerde veri analizleri çaprazlanarak incelenmiştir. Çapraz tabloların birbirinden bağımsız olup olmadığının saptanmasında χ^2 (person Chi – square) testi kullanılmıştır. Oranlara ilişkin hipotez kontrollerinde Z testi uygulanmıştır. Hata payı olarak 0,01'in ve 0,05'in altındaki değerlere göre sonuçlar yorumlanmıştır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1 Birlik Parkı Kullanıcı Anketleri

Birlik Parkı kullanıcılarına yönelik yapılan anketi üç bölümde incelemek mümkündür. Birinci bölümde kullanıcıların demografik özellikleri, ikinci bölümde ankete katılan kullanıcıların parkın durumuna ilişkin görüşleri ve üçüncü bölümde parkın genel değerlendirmesine ilişkin bulgular bulunmaktadır.

Ankete 146'sı erkek, 218'i kadın olmak üzere toplam 364 kişi katılmıştır. Kullanıcıların demografik özellikleri çizelge 4.1'de verilmiştir.

Çizelge 4.1'e göre bayan ziyaretçi sayısı erkek ziyaretçi sayısından fazladır. Kadınlar % 59,89 yüzdeler oran ile erkeklerden daha fazla Birlik Parkı'nı ziyaret etmiştir. En fazla park ziyaretinde bulunan yaş grubu 25-50 yaş (% 38,19), 18-24 yaş (% 23,08) ve 50-70 yaş (% 22,53) gruplarıdır. Eğitim durumları bakımından en büyük çoğunluğu (% 30,49) lise mezunları oluşturmaktadır. Bunu üniversite mezunları (% 19,23) izlemektedir.

Kullanıcıların meslek gruplarına bakıldığında, % 3,84 öğretmen, % 7,41 ile ev hanımı, % 7,69 öğrenci ve % 9,61 emekli çoğunlukla parkı kullanmaktadır.

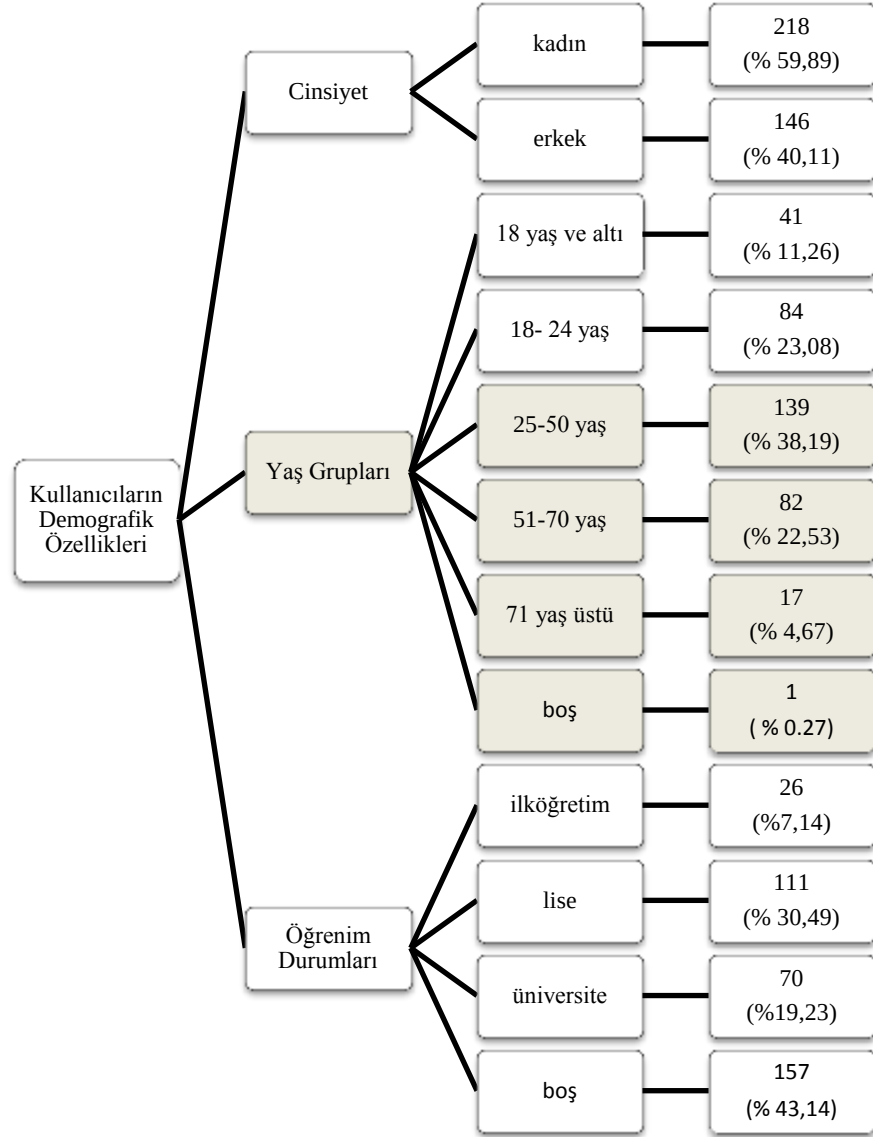

Şekil 4.1 Parkın genç kullanıcıları (Orijinal, 2014)

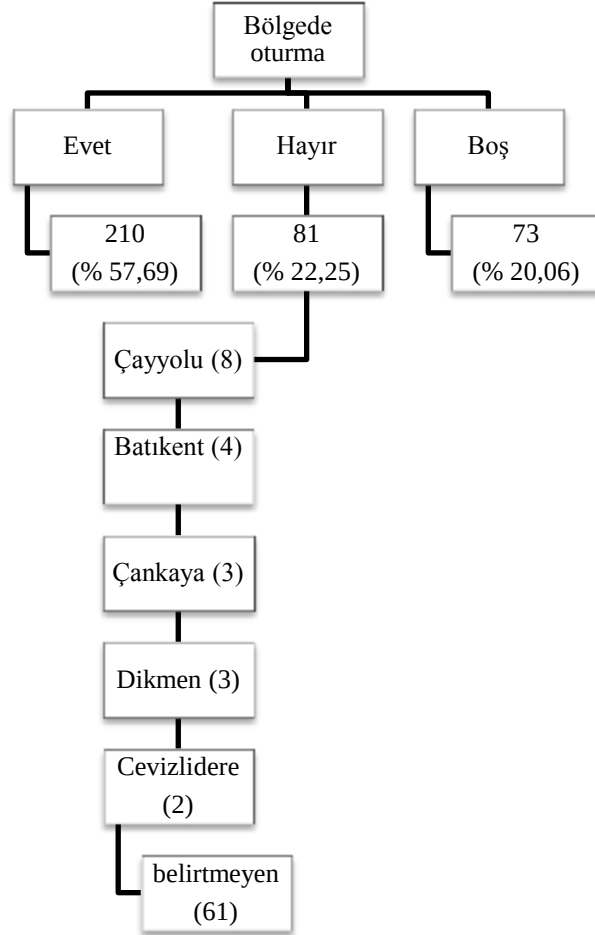
Şekil 4.2 Parkın yetişkin kullanıcıları (Orijinal, 2014)

Çizelge 4.1 Birlik Parkı'nı ziyaret eden örneklem grubun demografik özellikleri

Çizelge 4.2’de ankete katılan kullanıcıların oturdukları semtlere göre dağılımı verilmiştir.

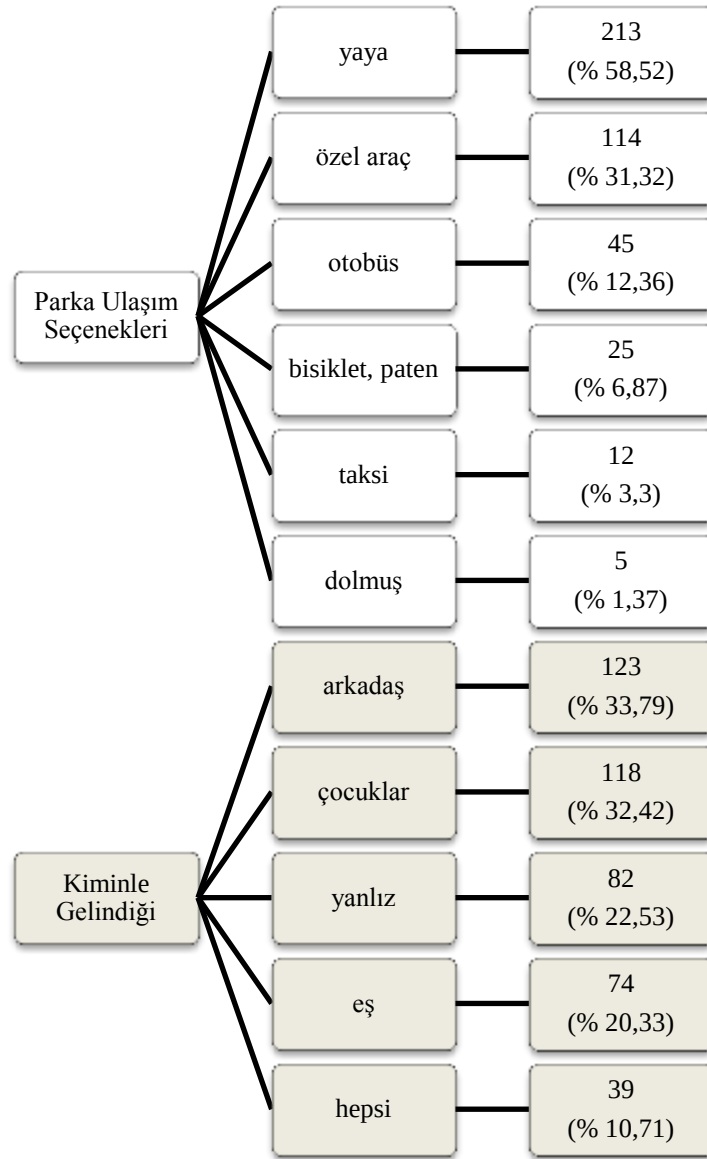
Çizelge 4.2 Ankete katılan kullanıcıların oturdukları semtlere göre dağılımı

Toplam ziyaretçi sayısına bakıldığında en çok ziyaretçi sayısının Birlik Parkı’nın yakın çevresinden gelen ziyaretçilerin (Balgat, Çukurambar, Öveçler, Çiğdem Mah., Karakusunlar, Söğütözü’nden) % 57,69 oranı ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir.

Çizelge 4.3’de ankete katılan kullanıcıların Birlik Parkı’na ulaşım seçenekleri ve kiminle geldiğini bulunmaktadır.

Çizelge 4.3 Parka ulaşım seçenekleri ve parka kiminle gelindiği

Çizelge 4.3'e göre; ankete katılan kullanıcılar parka yaya olarak (% 58,52) gelmeyi tercih etmektedir. % 31,32 ile bunu özel araç takip etmektedir. Ankette, "Parka genellikle kiminle gelirsiniz?" sorusuna verilen yanıtlar arasından iki seçenek ön plana çıkmaktadır. Kullanıcılar en çok parka 'arkadaşlar' (% 33,79) ve 'çocuklar' (% 32,42) ile gelmeyi tercih etmektedir.

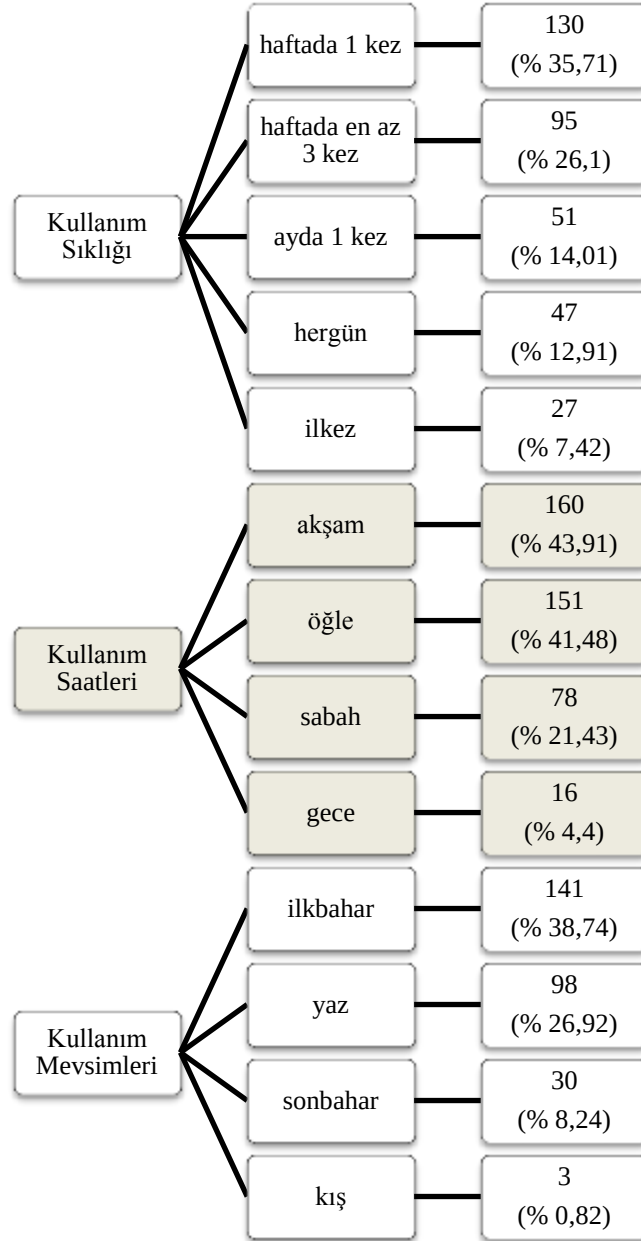
Şekil 4.3 Ankete yakın bölgelerden katılan bazı bireyler parka özel araçlarıyla gelmektedir (Orijinal, 2014)

Kullanıcıların parkı kullanım sıklığı, kullanım saatleri, kullanım süresi, kullanım dönemleri ve parkta geçirilen zaman dağılımı çizelge 4.4 – 4.5’de verilmiştir.

Parkın kullanım sıklığı incelendiğinde, haftada bir kez (% 35,71) ile haftada en az üç kez (% 26,1) seçeneklerinin en çok tercih edilenler olduğu görülmektedir.

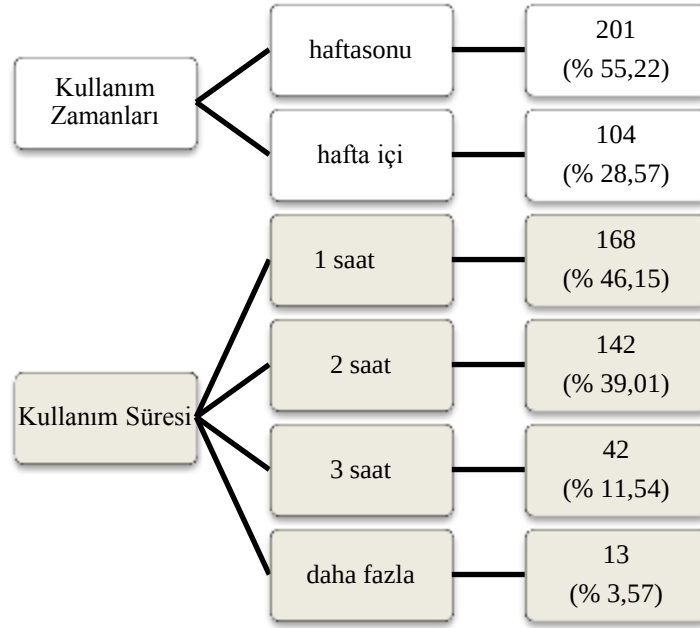
Ziyaretçilerin parkı kullanma saatlerini öğrenmek için sorulan sorunun cevapları incelendiğinde akşam (% 43,91) ve öğle (% 41,48) seçenekleri ağırlıklı olarak tercih edilmiştir.

Çizelge 4.4 Parkın kullanım sıklığı, kullanım saatleri ve kullanım mevsimleri

Kullanıcılara, anket yapılan parkı yaz, ilkbahar, kış ve sonbahar aylarından hangisinde tercih ettikleri sorulmuştur. Toplam oranlar incelendiğinde ilkbahar ayları (% 38,74) ve yaz ayları (% 26,92) seçenekleri ağırlıklı olarak tercih edilmiştir. Bu iki grubu sonbahar ayları (% 8,24) takip etmektedir. Kış aylarında parkın (% 0,82) çok az kullanıldığı anlaşılmaktadır.

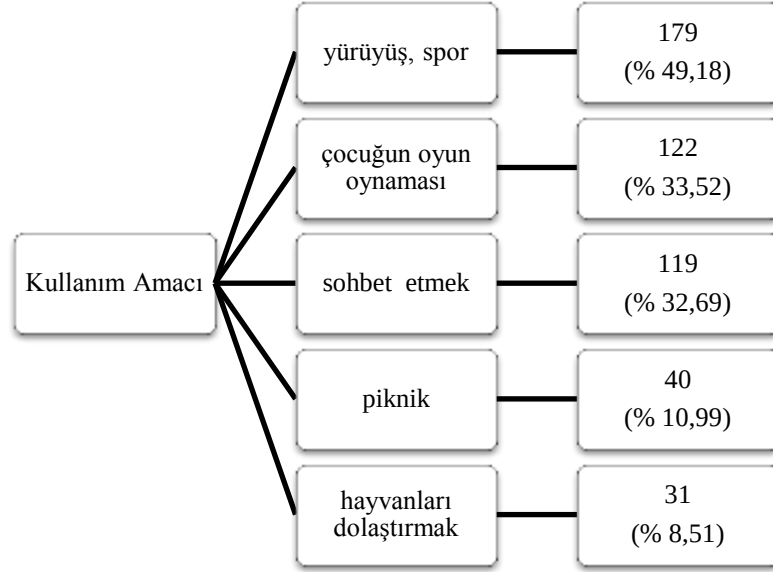
Çizelge 4.5 Parkın kullanım zamanları ve kullanım süreleri

Çizelge 4.5’de parkın kullanım zamanları görülmektedir. Bu oranlara baktığımızda hafta sonu % 55,22 ile ilk sırada yer almaktadır. Ardından hafta içi seçeneği % 28,57 oranı ile gelmektedir.

Ankete katılan kullanıcılara “bu parkı kullanım amacınız nedir” sorusu yöneltilerek 5 seçenek sunulmuştur (Çizelge 4.6). Katılımcıların parkı yürüyüş ve spor yapmak için (% 49,18), çocuk oyun alanlarının kullanımı (% 33,52), arkadaşlarla sohbet etme imkânı (% 32,69) için en çok tercih ettikleri görülmektedir (Şekil 4.4 - 4.12).

Çizelge 4.6 Ankete katılan kullanıcıların parkı kullanım amaçları

Şekil 4.4 Spor alanından bir görünüm (Orijinal, 2014)

Şekil 4.5 Parkın yürüyüş parkurundan bir görünüm (Orijinal, 2014)

Şekil 4.6 Parkın çok amaçlı çim alanında spor yapanlar (Orijinal, 2014)

Şekil 4.7 Parkın çok amaçlı çim alanında sohbet ve piknik yapanlar (Orijinal, 2014)

Şekil 4.8 Parkın çok amaçlı çim alanında dinlenenler (Orijinal, 2014)

Şekil 4.9 Parkın çok amaçlı çim alanında evcil hayvanlarını gezdirenler (Orijinal, 2014)

Şekil 4.10 Parkta piknik yapanlar (orijinal, 2014)

Şekil 4.11 Parkta yürüyüş parkurunun farklı aktiviteler için kullanımı (Orijinal, 2014)

Şekil 4.12 Parkta yürüyüş parkurunu kullananlar (Orijinal, 2014)

Kullanıcılara parktan memnuniyetleri sorulduğunda verdikleri cevaplar çizelge 4.7’de verilmiştir.

Çizelge 4.7 Parktan memnuniyet

Parktan Memnuniyet	Aktivitelerin Sosyal Kaynaşmaya Etkisi	az	67 (% 18,41)
		orta	146 (% 40,11)
		iyi	138 (% 37,91)
	Malzemelerin Kalitesi	az	41 (% 11,26)
		orta	239 (% 65,66)
		iyi	77 (% 21,15)
	Alanların Yerlerinin Uygunluğu	az	29 (% 7,97)
		orta	215 (% 59,07)
		iyi	110 (% 30,22)

Çizelge 4.7'ye göre; kullanıcıların park aktivitelerinin sosyal kaynaşmaya etkisini orta (% 40,11), park alanı içerisindeki malzemelerin kalitesini orta (% 65,66), park alanı içerisindeki aktivite alanlarının yerlerinin uygunluğunu orta (% 59,07) derecede değerlendirdikleri görülmektedir.

Kullanıcıların anketlerde verdikleri cevaplara göre parktan memnun oldukları görülürken, parkta kullanılan kent mobilyalarının yetersiz olması görsel açıdan parkı, kullanım açısından kullanıcıları olumsuz etkilemektedir (Şekil 4.14).

Şekil 4.13 Parkta kullanılan malzemelerin yetersizliği (Orijinal, 2014)

Şekil 4.13'de görüldüğü gibi; yürüyüş parkuru ve oturma bankları yanına konulan çöp kovalarının yetersiz olması, çöplerin kovalarından taşmasına ve parka olumsuz bir görünüm vermektedir.

Parkta yer alan çocuk oyun alanı (0–10 yaş) ve çok amaçlı çim alanının varlığı kullanıcılara sosyal bir ortam yaratmaktadır (Şekil 4.14 – 4.16).

Şekil 4.14 Parktaki çok amaçlı çim alanında yapılan etkinliklerin sosyal kaynaşmaya etkisinin görünümü (Orijinal, 2014)

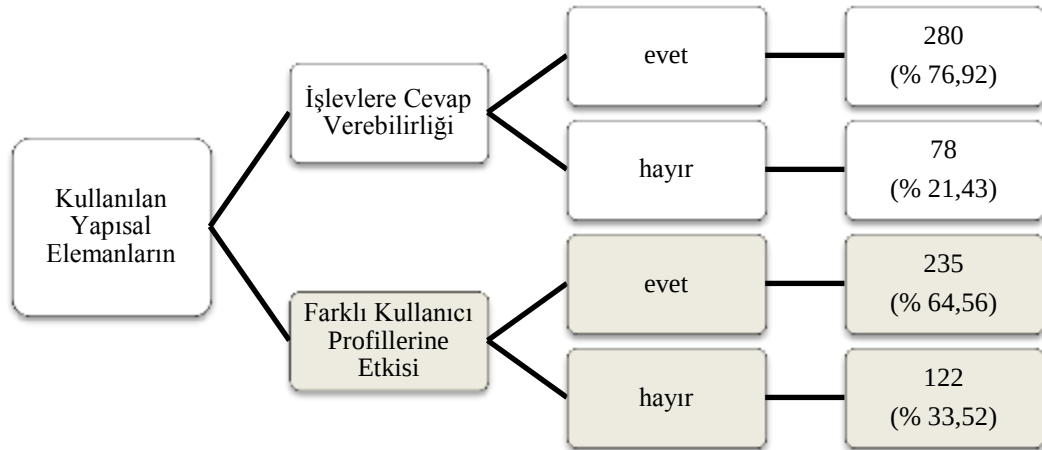
Şekil 4.15 Parktaki çok amaçlı çim alanında yapılan piknik ve sohbetlerin sosyal kaynaşmaya etkisinin görünümü (Orijinal, 2014)

Şekil 4.16 Parktaki çocuk oyun alanından bir görüntü (Orijinal, 2014)

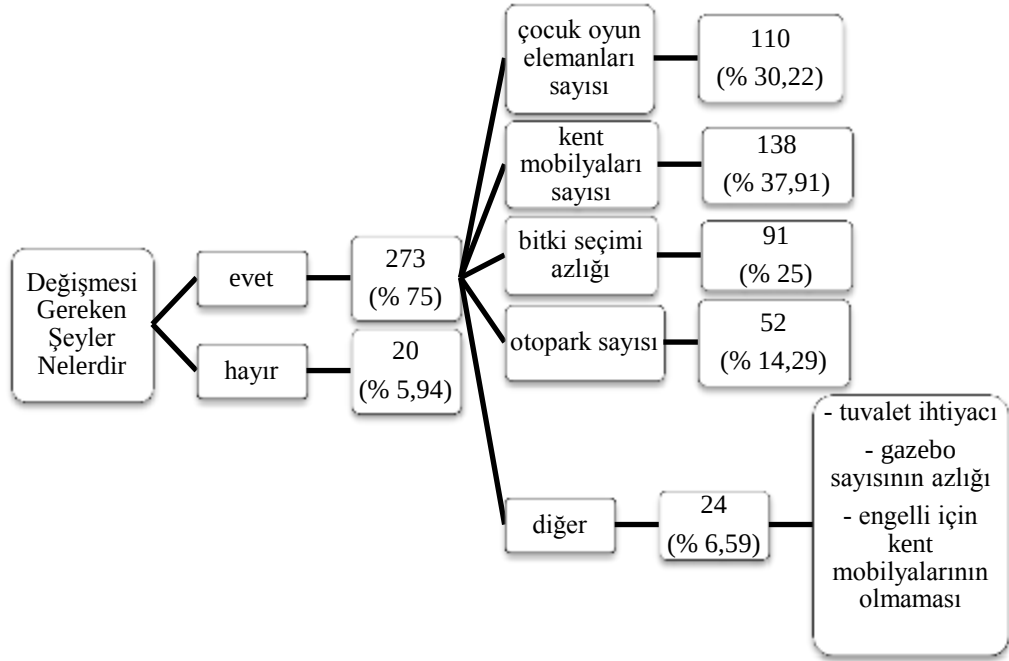
Parkta kullanılan yapısal elemanların değerlendirilmesi çizelge 4.8 ve 4.9’da verilmiştir.

Çizelge 4.8 Parkta kullanılan yapısal elemanların değerlendirilmesi

Çizelge 4.8’e göre; park alanı içerisindeki kullanılan yapısal elemanlar değerlendirildiğinde, malzemelerin işlevlere cevap verebilirliği (% 76,92) ve farklı kullanıcı profillerine etkisinin (% 64,56) yüksek oranda olduğu saptanmıştır.

Çizelge 4.9 Parkın eksikleri ve değişmesi gereken şeyler nelerdir

Kullanıcılara ‘parkın eksikleri ve değişmesi gereken şeyler nelerdir’ diye sorulduğunda; kullanıcıların en çok yeterince oturma yerinin bulunmaması, kent mobilyaları sayının azlığı (% 37,91), çocuk elemanları sayısının az olması (% 30,22) ve bitki seçimlerinin azlığı (% 25) yanıtlarını verdikleri görülmektedir (Çizelge 4.9).

Şekil 4.17 ve 4.18’de parktaki kent mobilya sayısının yetersizliğine dair görüntüler bulunmaktadır.

Şekil 4.17 Parkın çocuk oyun alanında bankların yetersiz oluşuna dair bir görünüm (Orişinal, 2014)

Şekil 4.18 Çocuk oyun alanı zemininin çocuklar için uygun olmadığına dair bir görünüm (Orijinal, 2014)

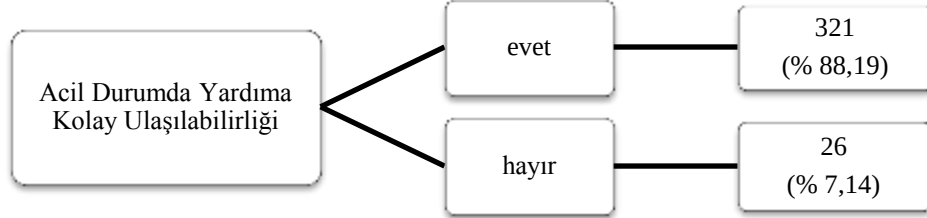
Çöp toplamanın düzenli yapılmaması ve çöp kutularının azlığı parkı olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle çöp kutuları sayısının artırılması % 37,91 ile düzeltilmesi gerekenler listesinde ilk sırada yer almıştır (Şekil 4.19).

Şekil 4.19 Park içerisindeki çöp kutularının azlığı ve parkın görüntüsünü olumsuz etkilediğine dair bir görünüm (Orijinal, 2014)

Parkın acil durumda yardıma kolay ulaşılabilirliği sorusuna verilen cevaplar çizelge 4.10’da verilmiştir.

Çizelge 4.10 Parkın acil durumda yardıma kolay ulaşılabilirliği

Parkın konumunun herhangi bir acil durum halinde yardıma kolay ulaşılabilir (% 88,19) olduğu görülmektedir (Çizelge 4.10).

Parkın sosyal etkileşim, güvenlik, bakım, tasarım, ulaşım /erişilebilirlik ve bitki seçimi bakımından yeterliliğine ait anket sonuçları çizelge 4.11’de verilmiştir.

Çizelge 4.11’e göre; kullanıcılar parktaki sosyal etkileşimi, parkın güvenliğini, bakımını, erişilebilirliğini ve bitkisel tasarımını değerlendirmişlerdir. Ankete katılan kullanıcıların çoğu park içinde sosyal etkileşimi (% 56,04), güvenliği (% 52,20), bakımı (% 54,95), tasarımı (% 55,77) ve bitki seçimini (% 56,04) orta seçeneğini işaretlemişlerdir. Anket sonuçlarına göre parkın erişimi iyi derecede değerlendirilmiştir.

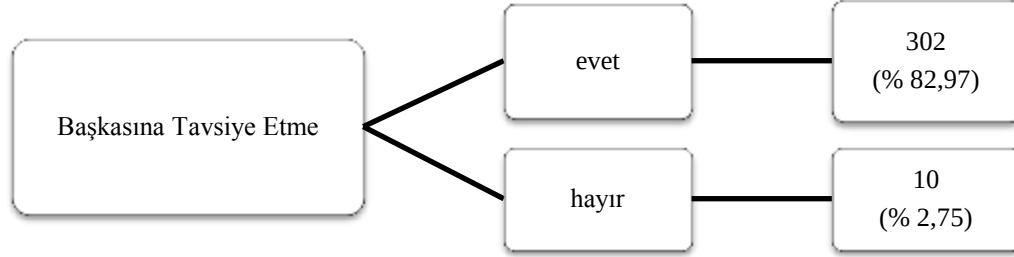
Çizelge 4.11 Parkın sosyal etkileşim, güvenlik, bakım, tasarım, ulaşım / erişilebilirlik ve bitki seçimi bakımından yeterliliği

Parkı Değerlendirme	Sosyal Etkileşim	az	59 (% 16,21)
		orta	204 (% 56,04)
		iyi	92 (% 25,27)
	Güvenlik	az	46 (% 12,64)
		orta	190 (% 52,2)
		iyi	125 (% 34,34)
	Bakım	az	46 (% 12,64)
		orta	200 (% 54,95)
		iyi	104 (% 28,57)
	Tasarım	az	36 (% 9,89)
		orta	203 (% 55,77)
		iyi	117 (% 32,14)
	Ulaşım / erişilebilirlik	az	13 (% 3,57)
		orta	137 (% 37,64)
		iyi	205 (% 56,32)
	Bitki Seçimi	az	27 (% 7,42)
		orta	204 (% 56,04)
		iyi	117 (% 32,14)

Parkın temizliğine ilişkin duyarlılık orta ve iyi derecede değerlendirilirken, çöp kutusunun yetersizliği parkın önemli sorunları arasındadır.

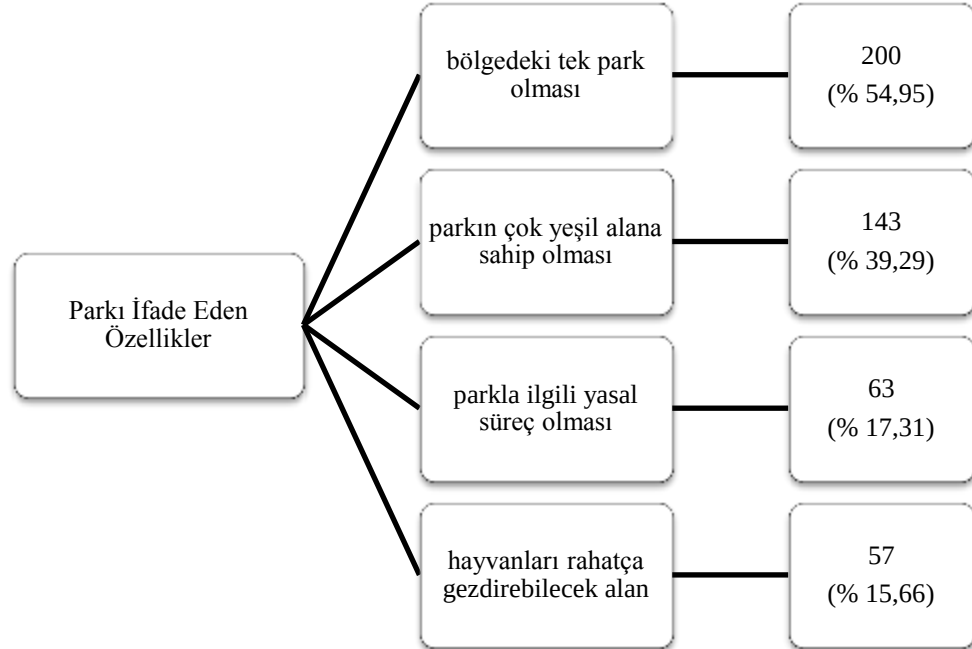
Kullanıcılara parkı bir başkasına tavsiye edip etmeyecekleri sorulduğunda % 82,97 oranında kullanıcı, parkın tavsiye edilebilir nitelikte olduğunu belirtmiştir (Çizelge 4.12). Bu durum aynı zamanda kullanıcıların parktan hoşnut olmalarının bir göstergesidir.

Çizelge 4.12 Parkı tavsiye etme

Parkı ifade eden özelliklere katılımcıların verdikleri cevaplar çizelge 4.13’de verilmiştir.

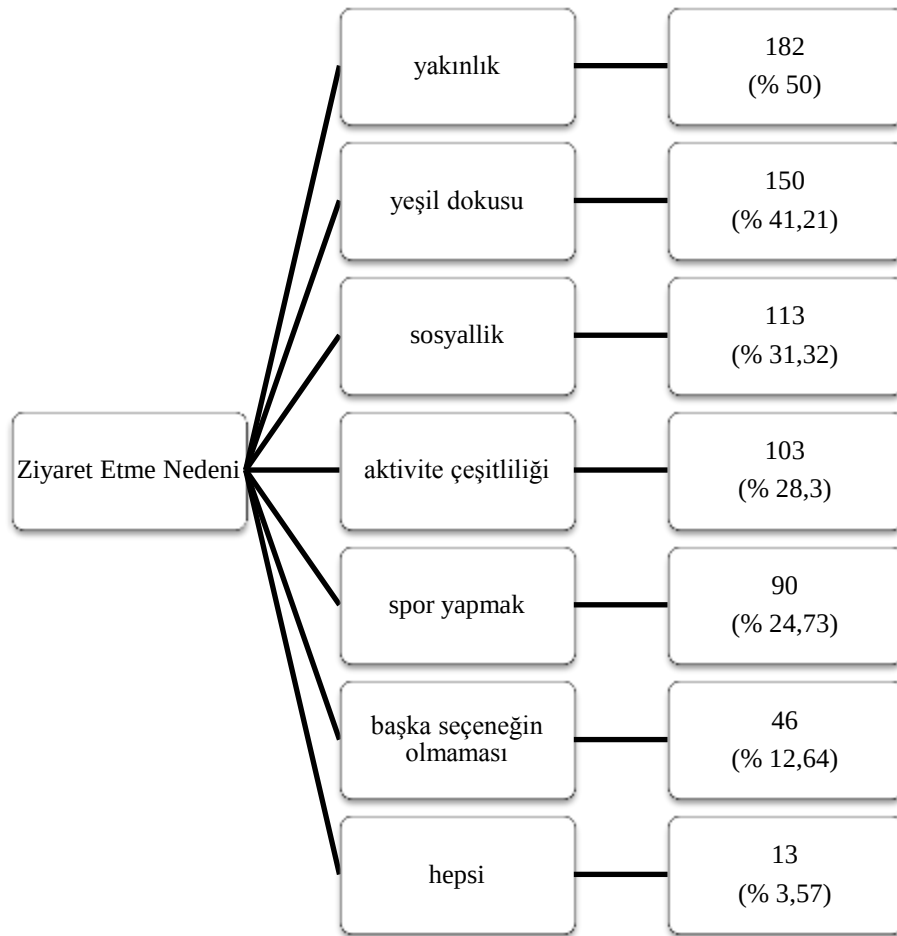
Çizelge 4.13 Parkı ifade eden özellikler

Kullanıcıların anket sonuçlarına göre, parkın bölgedeki tek park olması (% 54,95) ve parkın çok yeşil alana sahip olması (% 39,29) seçenekleri parkı ifade eden özelliklerin başında yer almıştır (Çizelge 4.13).

Anket çalışmasında parkı ziyaret etme nedenleri sorusuna ankete katılanların verdikleri cevaplar çizelge 4.14’de verilmiştir.

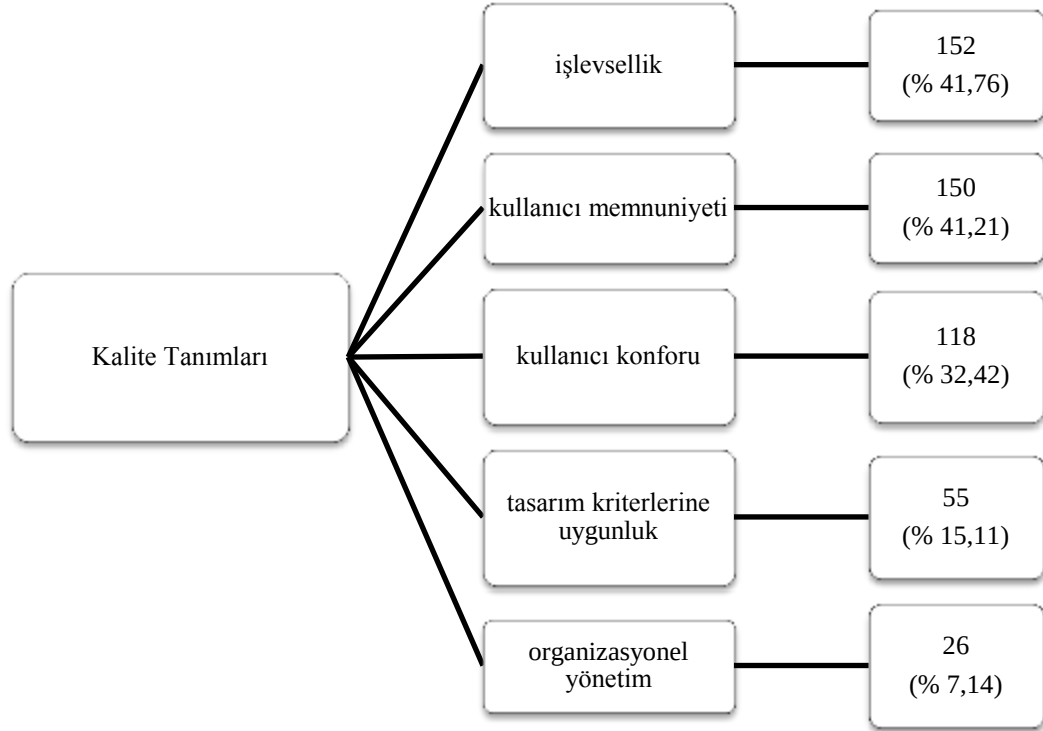
Çizelge 4.14 Parkı ziyaret etme nedenleri

Çizelge 4.14 incelendiğinde; ziyaret etme nedenleri arasında büyük çoğunluğunun yakınlık açısından tercih ettiği görülmektedir. Kullanıcılar % 41,21 oranı ile yeşil dokusu ve % 31,32 oranı ile aktivite çeşitliliğinden dolayı tercih ettiklerini bildirmişlerdir.

Kullanıcıların kalite tanımlamalarına verdikleri cevaplar çizelge 4.15’te verilmiştir.

Çizelge 4.15 Kalite tanımları

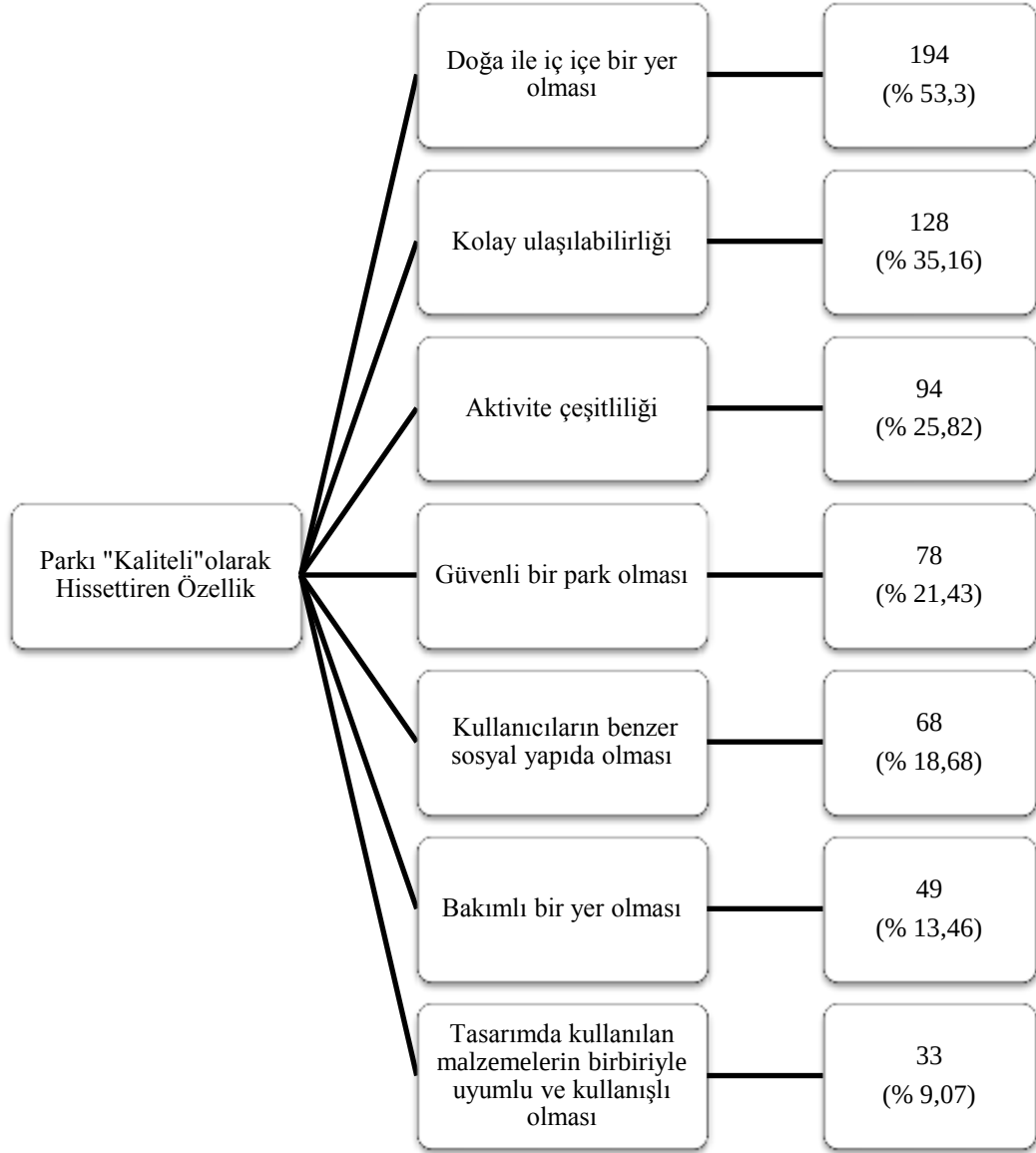

Katılımcılar % 41,76 oranı ile kalitenin işlevsellik ile bağlantılı olduğu belirtilmiştir. İşlevselliği % 41,21 oranı ile kullanıcı memnuniyeti ve % 32,42 oranı ile kullanıcı konforu cevapları takip etmektedir (Çizelge 4.15).

Kalite tanımı sorusundan hemen sonra katılımcılara Birlik Parkı’nı kaliteli yapan özelliklere verdikleri cevaplar çizelge 4.16’da verilmiştir.

Kullanıcıların verdikleri cevaplar % 53,3 oranında doğa ile iç içe bir alan olması, % 35,16 oranı ile kolay ulaşılabilir olması ve % 25,82 oranı ile aktivite çeşitliliği olarak sıralanmıştır (Çizelge 4.16).

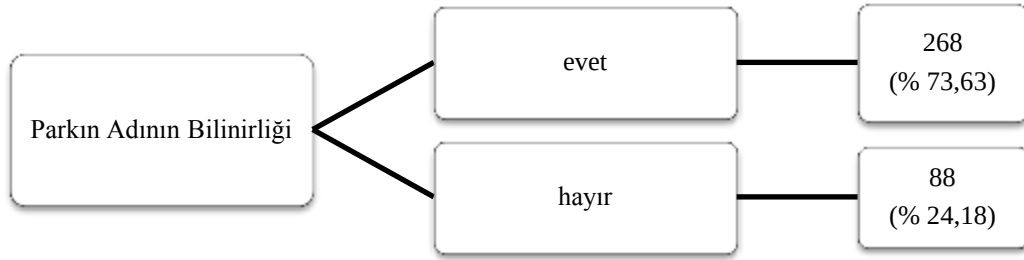
Çizelge 4.16 Parkı kaliteli yapan özellikler

Kullanıcılara parkın adını biliyormusunuz sorusuna verdikleri cevaplar çizelge 4.17’de gösterilmiştir.

Kullanıcıların parktan memnuniyetlerinin diğer bir göstergesi de parkın adını biliyor olmalarıdır. Kullananlar bir parktan ne kadar memnun olurlarsa park o kadar çok kişiye tavsiye edilir. Bundan dolayı parkın adının kullanıcılar tarafından % 73,63 oranında biliniyor olması, ulaşımının kolay ve çevresine duyarlı kullanıcılar tarafından kullanıldığının göstergesidir (Çizelge 4.17).

Çizelge 4.17 Parkın adının bilinirliği

Çizelge 4.18 ve 4.22 çizelgelerde veri analizleri çaprazlanarak incelenmiştir.

Park kullanıcıların cinsiyet ve yaş grupları çizelge 4.18’ de görülmektedir. Cinsiyet ve yaş grupları birbirine bağımlıdır ($p<0,05$).

Çizelge 4.18 Cinsiyet ve yaş grupları

	18 yaş altı	18- 24 yaş	25-50 yaş	51 - 70 yaş	71 yaş ve üstü
Kadın	23 (% 10,55)	54 (% 24,77)	89 (% 40,82)	46 (% 21,10)	5 (% 2,29)
Erkek	18 (% 12,32)	30 (% 20,54)	50 (% 34,24)	36 (% 24,65)	12 (% 8,21)

($p<0,05$)

Parkı ziyaret eden erkeklerin büyük bölümünü 25-50 yaş grubu (% 34,24) ve 51-70 yaş grubu (% 24,65) oluşturmaktadır. Parkı kullanan kadın ziyaretçilerde de en büyük grubu 25-50 yaş arası (% 41,20) ve 18-24 yaş arası (% 24,77) oluşturmaktadır (Çizelge 4.18).

Farklı yaş gruplarındaki kadın ve erkek kullanıcı oranları karşılaştırıldığında; özellikle 18-24 yaş ve 25-50 yaş grupları arasında ki kadın kullanıcıların, erkek kullanıcılara göre Birlik Parkı’nı daha çok tercih ettikleri görülürken, 70 yaş ve üstü gruplarında ise erkeklerin kadın kullanıcılara göre parkı daha çok tercih ettikleri görülmektedir.

Parka geliş nedenlerine verilen yanıtların kadın ve erkek kullanıcılar arasındaki dağılımı çizelge 4.19’de yer almaktadır.

Çizelge 4.19 Cinsiyet ve parkın ziyaret edilme nedenleri

	Yakınlık	Yeşil dokusu	Sosyallık	Aktivite çeşitliliği	Spor	Başka seçeneğinin olmaması	Hepsi
Kadın	117 (% 53,66)	94 (% 43,11)	73 (% 33,48)	55 (% 25,22)	58 (% 26,60)	28 (% 12,84)	8 (% 3,66)
Erkek	65 (% 44,52)	56 (% 38,35)	40 (% 27,39)	48 (% 32,87)	32 (% 21,91)	18 (% 12,32)	5 (% 3,42)

(p<0,05)

Kadın ve erkek kullanıcıların bu soruya hemen hemen yakın oranlarda yanıtlar verdikleri görülmektedir. Parkın yakın olması yanıtı kadın kullanıcılar da % 53,66, erkek kullanıcılar da % 44,52 oranı ile ilk sırada yer almaktadır.

Kullanıcıların parka gelme sıklığıyla parkı kullanım amaçları birbirlerine bağımlıdır ve birden fazla yanıt verebilmektedirler (Çizelge 4.20).

Çizelge 4.20 Parka gelme sıklığı ve kullanım amacı

	Yürüyüş, spor	Çocuk oyun alanı	Evcil hayvan gezdirmek için	Sohbet etmek için	Piknik yapmak için	Hepsi
İlk kez	9 (% 33,33)	12 (% 44,44)	2 (% 7,40)	7 (% 25,92)	-	2 (% 7,40)
Hafta 1 kez	61 (% 46,92)	44 (% 33,84)	6 (% 4,61)	51 (% 39,23)	16 (% 12,30)	14 (% 10,76)
Haftada 3 kez	46 (% 48,42)	35 (% 36,84)	9 (% 9,47)	30 (% 31,57)	12 (% 12,63)	4 (% 4,21)
Her gün	23 (% 48,93)	19 (% 40,42)	10 (% 21,27)	11 (% 23,40)	5 (% 10,63)	7 (% 14,89)
Ayda 1 kez	28 (% 54,90)	8 (% 15,68)	1 (% 1,96)	17 (% 33,33)	5 (% 9,80)	1 (% 1,96)

(p<0,05)

Yürüyüş yapmak, çocuğu oyun alanına götürmek, sohbet etmek, piknik yapmak için gidenler haftada 1 kez parkı kullanırken, evcil hayvanlarını gezdirenler parkı hergün kullanmaktadır (Çizelge 4.20).

Parkı ziyaret sıklığının mevsimlere göre değişikliği çizelge 4.21’de göstermektedir.

Çizelge 4.21 Parka gelme sıklığı ve mevsimsel dağılışı

	Yaz	Kış	Sonbahar	İlkbahar	Dört mevsim
İlk kez	4 (% 14,81)	-	1 (% 3,70)	7 (% 25,9)	-
Haftada 1 kez	45 (% 34,61)	3 (% 2,3)	15 (% 11,5)	54 (% 41,5)	40 (% 30,7)
Haftada 3 kez	20 (% 21,05)	-	8 (% 84,21)	39 (% 41,05)	41 (% 43,01)
Her gün	9 (% 19,1)	-	3 (% 6,3)	8 (% 17,02)	34 (% 72,3)
Ayda 1 kez	15 (% 29,4)	1 (% 1,96)	3 (% 5,88)	22 (% 43,1)	7 (% 13,7)

(p<0,05)

Yaz aylarında en çok; haftada bir kez (% 34,61) ve haftada üç kez (% 21,05) yanıtı verilirken, ilkbahar aylarında haftada bir kez (% 41,50) ve ayda bir kez (% 43,1) yanıtı verilmiştir. Kış aylarında sadece haftada bir kez (% 2,3), sonbahar aylarında haftada 3 kez (% 84,21) ve dört mevsim de ise haftada bir (% 30,7) ve haftada üç kez (% 43,01) yanıtları verilmiştir (Çizelge 4.21).

Kullanıcıların parkı kullanma zamanları ve saatleri arasındaki ilişki çizelge 4.22’de verilmiştir.

Çizelge 4.22 incelendiğinde; kullanıcıların daha çok parkı akşam saatlerinde bir ile iki saat kullandıkları görülmektedir.

Çizelge 4.22 Parkı kullanma zamanı ve kullanma saati

	1 saat	2 saat	3 saat	Daha fazla
Sabah	45 (% 57,69)	28 (% 35,89)	4 (% 5,12)	-
Öğle	56 (% 37,08)	57 (% 37,74)	22 (% 14,56)	9 (% 5,96)
Akşam	77 (% 48,12)	60 (% 37,5)	16 (% 10)	2 (% 1,25)
Gece	6 (% 37,5)	5 (% 31,25)	4 (% 25)	1 (% 6,25)

(p<0,05)

5. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Kent parklarının işlevselliği ile kent yaşamının ve sosyal mekânın bir parçası olarak yer alması, “yeşil” kavramının, doğallığı çağrıştırmasının yanında, kentsel yaşamın “kaliteli” yanını da sergilemesi açısından önemlidir (Emür ve Onsekiz 2007).

Bir parkın kalite indeksi olarak belirlenen etmenler sabit ve kesin olmamakla birlikte;

- Aktivite ve kullanımları yeterliliğine göre,
- Aktivitelerin çeşitliliğine göre,
- Ulaşılabilirliğine göre,
- Park planının okunaklı olup olmadığına göre,
- Park konforu ile ilgili memnuniyetlerine göre,
- Park imajına göre,
- Park alanlarının güvenliğine göre,
- Park alanlarının bakımlılığına göre,
- Park alanlarında sosyal mekânlar bulup bulmamalarına göre,
- Park ile ilgili sahiplik hislerine göre şekillenmekte ve değişmektedir.

Nüfusun hızlı ve plansız artmasından dolayı kentlerde meydana gelen hava kirliliği, gürültü, kirlenme olaylarının artışı ve kentlerdeki yeşil ve açık alanların azlığı, tasarımcı ve şehir plancılarını yeşili koruma ve sürdürülebilirlik politikası izlemeye yönlendirmiştir. İnsanlar üzerindeki bu olumsuzlukları ilaç kullanmadan düzeltebilmenin tek yolu, onlara doğaya dönük bir yaşam alanı yaratmakla mümkün olabilir. Bu açıdan, Birlik Parkı hem tasarım hem de kullanımı bakımından değerlendirilebilecek en iyi örneklerden bir tanesidir.

Parkların kalitesi, tasarımcıların müdahalelerinden çok o parkı kullananların nasıl etkilendikleri ve o parktan nasıl yararlandıkları tespit edilerek değerlendirilebilir. Bu amaçla, kullanıcı anketleri ile Birlik Parkı’nın kullanıcı profilleri, kullanım amaçları, kullanıcı ve kullanım mekânı ilişkisi, parkın kullanıcıların gereksinimlerine uygunluğunun belirlenmesine yönelik araştırma yürütülmüştür.

Anket sonuçlarına göre; Birlik Parkı'na gelen kadın kullanıcılar (% 59,34), erkek kullanıcılardan (% 40,11) daha fazladır. Kadın kullanıcıların % 40,82'si 25-50 yaş grubundayken, erkek kullanıcıların ise % 34,24' ü 25-50 yaş grubundadır.

Kullanıcıların en çok parka yakın çevresindeki semtlerden geldikleri belirlenmiştir (% 57,69). Bu durum parkın kullanımında ulaşılabilirlik, yakınlık ve bölgedeki tek büyük park oluşunun bir göstergesidir. Buna karşılık parka Çankaya, Çayyolu, Yenimahalle, Batıkent, Kızılay gibi uzak yerlerden de kullanıcı gelmesi önemlidir.

Ankete katılan kullanıcıların % 33,79'u arkadaşlarıyla ve % 32,42'si çocuklarıyla birlikte parkı ziyaret etmektedirler. Bu durum Birlik Parkı'nın hem toplanma alanı olarak, hem de aile fertleriyle birlikte kullanabildikleri bir alan olduğunun göstergesidir.

Kullanıcılar parka en çok yaya olarak (% 58,52) ve özel araç (% 31,32) ile ulaştıklarını bildirmişlerdir. Birlik Parkı'nın çevresinde geniş yer tutan konut alanları göz önünde bulundurulursa bu sonucun hiç de şaşırtıcı olmadığı görülmektedir.

Parkı kullananlar çoğunlukla ilkbahar aylarında (% 38,74) haftada 1 kez (% 41,50) seçeneğini işaretlemişlerdir. Parkı kullanım sıklığı, kullanıcıların parktan memnuniyetlerinin bir göstergesidir. Kullanıcılar parkı yaz aylarında haftada bir kez (% 34,61) ve ayda bir kez (% 29,4) tercih ettiklerini bildirmişlerdir. Parka gelme sıklığı ve mevsimsel dağılışı ise parkın ağırlıklı olarak ilkbahar aylarında ayda bir kez kullanıldığı görülmektedir.

Kullanıcıların parka gelme nedeni ve sıklığı bir arada incelendiğinde; kullanıcılar ilk ziyaretlerinde daha çok çocuk oyun alanı olduğu ve aile fertleriyle gitmeye uygun buldukları için tercih ettiklerini bildirmişlerdir. Her gün gelenler ise, aile fertleriyle gitmeye uygun bulduklarını ve aynı zamanda yürüyüş ve spor yapmak için uygun alan olduğunu ifade etmişlerdir. Haftada bir kez, haftada üç kez ve ayda bir kez parka gelen kullanıcılar sohbet etmek için, piknik alanları bulunduğu için ve açık havada zaman geçirebilmek gibi nedenlerle parka geldiklerini beyan etmişlerdir.

Kullanıcıların parka geliş zamanları ve saatlerine bakıldığında, parkı hafta sonu ağırlıkta kullandıkları görülmektedir. Bunda da bir ve iki saatlik zaman dilimi ağırlıktadır.

Park kullanıcılarının parkı ziyaret etmelerindeki amaçları; yürüyüş ve spor yapmak, yakın bölgede çocuklar için uygun oyun alanının olması ve arkadaşlarıyla rahatça sohbet edebilecekleri alanlarının olması şeklinde sıralanmıştır. Görüldüğü gibi insanların ilk sırada gelen istekleri aile fertleriyle bir arada olup, doğa ile iç içe, haftanın yorgunluğunu bulundukları ortamdan fazla uzaklaşmadan yeşil içinde yaşayabilmektir.

Tercih etme nedenleri kadın ve erkek kullanıcılara göre incelendiğinde ise; kadın kullanıcılar ağırlıklı olarak parkı yakın ve kolay ulaşılabilir olduğu için tercih ederken, erkek kullanıcılar da hem yakın hem de yeşil olduğu için ama bunun yanı sıra ve aile fertleriyle gitmeye uygun buldukları seçenekleridir.

Kullanıcılar Birlik Parkı'nda, kullanılan malzemelerin sayısının ve kalitesinin yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Kullanıcılar yeterince oturma yerinin olmaması, çocuk oyun elemanlarının yetersiz olmasından yakınmışlardır. Bu da gösteriyor ki aktiviteler yeterli bulunmakta birlikte, farklı kullanıcı profilleri kullanımı için sunulan yapısal elemanların sayısı, kalitesi ve konumlandırılması dikkatle üzerinde durulması gereken konulardır. Park alanı içinde tuvalet olmaması, aktivite alanlarına uygun yer döşemelerinin olmaması ve bitkisel tasarım yönünden alanın daha dikkatli bir şekilde elden geçirilmesi üzerinde durulması gereken konulardır.

Kullanıcıların “parkı başkasına tavsiye eder misiniz? ” sorusuna büyük bir çoğunluğun (% 82,97) evet yanıtını vermesi memnuniyetlerini göstermektedir. Kullanıcılara “kalite”nin tanımı sorulduğunda % 41,76 ile işlevselliğin ve % 41,21 ile kullanıcı memnuniyetinin olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Anket sonuçlarına göre, Birlik Parkı'nı kaliteli olarak hissettiren en önemli özelliği ise parkın yoğun konut bölgesi içinde doğa ile iç içe bir alan (% 53,3) olmasının yanında kolay ulaşılabilir (% 35,16) olmasıdır.

Birlik Parkı'nın kalite göstergelerinin belirlenmesi için kullanıcılara parkın adının ne olduğu sorulduğunda, % 73,63 oranında kullanıcı parkın adını bilmektedir. Bu sonuç kullanıcıların parkı farkındalığının bir göstergesidir.

Yapılan literatür araştırmaları ve parkı kullananlarla yapılan anket sonuçlarına göre Birlik Parkı'nın kalite indeks yeterlilik değerlendirilmesi çizelge 5.1 – 5.5'te verilmiştir.

Çizelge 5.1'e göre parkın genel kalite indeks değerlendirilmesi yapıldığında parkın verdiği izlenim, parkın görsel etkisi ve parkın konumu acil bir durumda yardıma kolay, ulaşılabilirlik yönünden iyi, yapısal tasarımı, oturma ve dinlenme alanlarının nitelik ve nicelik bakımından durumu, insanlar üzerinde bıraktığı güvenlik hissi, parkın ve bitkilerin bakımı ve temizliği orta derecede değerlendirilmiştir. Sosyalite bakımından parkın barındırdığı aktivitelerin çeşitliliği ve parkın dışarıdan algılanması iyi derecede değerlendirilmiştir. Ulaşılabilirlik yönünden park içindeki yaya sirkülasyonu, giriş-çıkış yollarının açıklığı, parka ulaşımın iyi derecede olduğu belirlenirken, park içindeki bisiklet ve yaya yolları orta derecede değerlendirilmiştir. Alan kullanımı yönünden aktivite çeşitliliği ve kullanılabilirlik durumları iyi değerlendirilirken, park yönetimi ve işleyişi zayıf olarak belirlenmiştir.

Çizelge 5.1 Birlik Parkı'nın kalite indekslerinin yeterliliği

Konfor ve İmaj / Tasarımın Değerlendirilmesi	İyi (3)	Orta (2)	Zayıf (1)
1. Parkın Verdiği Genel İzlenim	X		
2. Parkın Görsel Etkisi	X		
3. Parkın Genel Olarak Yapısal Tasarımı		X	
4. Oturma ve Dinleme Alanları (Nitelik)		X	
5. Oturma ve Dinleme Alanları (Nicelik)		X	
6. Oturma ve Dinlenme Alanlarının Konumu		X	
7. Aydınlatma Elemanları ve Çöp Kutuları(Nitelik)		X	
8. Aydınlatma Elemanları ve Çöp Kutuları(Nicelik)		X	
9. Parkta Odak Noktası Olabilecek Elemanların Durumu			X
10. Parka Kimlik Kazandırabilecek Eleman Varlığı			X
11. Bitkisel Tasarım ile Farklı Kullanıcı Profilleri Düşünölmüş			X
12. Yapısal Tasarım ile Farklı Kullanıcı Profilleri Düşünölmüş			X
13. Parkta Güvenlik Personeli Varlığı			X
14. Parkın İnsanlar Üzerinde Bıraktığı Güvenlik Hissi		X	
15. Su Elemanlarının Farklı Kullanımları			-
16. Acil Bir Durumda Yardıma Kolay Ulaşılabilirlik	X		
17. Parkın Bakımı		X	
18. Parkın Temizliği		X	
19. Bitkilerin Bakımı		X	
Sosyallik			
20. Aktivite Alanlarının Park Çevresinden Algılanması	X		
21. Her Aktivite Alanındaki Oturma Birimlerinin Kullanımı	X		
22. Park İçindeki Toplanma Noktaları Durumu	X		
23. Kullanıcıların Parkın Temizliğindeki Duyarlılığı		X	
Ulaşılabilirlik			
24. Parkın Giriş – Çıkışlarının Açıklığı		X	
25. Parkın İçyapısının Dışarıdan Görünebilirliği	X		
26. Park Sirkülasyonu	X		
27. Parkın İçindeki Yaya Yolları		X	
28. Parkın İçindeki Bisiklet Yolları		X	
29. Parka Ulaşım	X		
30. Parkın Yakınında Toplu Taşım Durakları	X		
31. Otopark Sayısı	X		
Alan Kullanımı / Aktivite Çeşitliliği			
32. Parkın Farklı Aktivite Olanakları Sunması	X		
33. Aktivitelerin Değişik Kullanıcı Grupları Tarafından Kullanımı	X		
34. Parkın Tasarımının Gece- Gündüz Kullanımı	X		
35. Parkın Tasarımının Mevsimsel Kullanımı		X	
36. Park Yönetimi ve İşleyişi			-
37. Ziyaretçi Sayısı			-

Birlik Parkı'nda parka kimlik kazandırabilecek elemanlarının ve kent mobilyalarının yetersizliği ve park yönetiminin olmayışı süreklilik açısından parkın zayıf kalan özellikleridir. Bununla birlikte parka kimlik kazandırmak önemlidir. Örneğin, çocuk oyun aleti olarak kullanılan fil figürü, parka kimlik kazandırabilecek ve odak noktası haline gelebilecek potansiyel bir elemandır.

Park alanlarında kaliteli ortamlar oluşturulmasında, alanın konumu, yapısal, bitkisel tasarımının doğru planlanması, aktivite seçimleri ve düzenli bakımının yanında, kullanıcıların alanı kullanım sıklığı, süresi ve alanı kullanma şekilleri de etkili olmaktadır. Birlik Parkı'nın kalite indeksleri – parkın kullanımı çizelge 5.2'de verilmiştir.

Çizelge 5.2 Birlik Parkı'nın kalite indeksleri – parkın kullanımı

Birlik Parkı'nın kalite indeksleri (parkın kullanımı)					
Ulaşım tercihleri	Yaya % 58,52	Özel araç %31,32	Otobüs	Bisikler, paten v.b	Taksi / dolmuş
Parka kiminle gelindiği	Arkadaş % 33,79	Çocuk, aile % 32,42	Yalnız	Eş	Hepsi
Parkın kullanım sıklığı	Haftada 1 kez % 35,71	Haftada en az 3 kez % 26,1	Ayda 1 kez	Her gün	İlk kez
Parkın kullanım zamanları	Sabah	Öğle %41,48	Akşam %43,91	Gece	
Parkın kullanım mevsimleri	Yaz % 26,92	Sonbahar	Kış	İlkbahar % 38,74	
Parkın kullanım günleri	Hafta içi	Hafta sonu % 55,52			
Parkın kullanım süresi	1 saat % 46,15	2 saat % 39,01	3 saat	Daha fazla	
Parkın kullanım amacı	Spor yapmak % 49,18	Çocuk oyun alanı % 33,52	Sohbet etmek % 32,69	Piknik yapmak	Evcil hayvan dolaştırmak

Erişilebilirlik parkların kullanımındaki en önemli etmenlerden biridir. Kullanıcılar yaşadıkları yere yakın parklara yürüyerek gitmeyi tercih ederler. İmar planları yapılırken, mahallelerin her noktasından kısa ve kolay ulaşım olanağı sağlayan parklar tasarlanmalıdır. Bundan dolayı Birlik Parkı'nın kullanım değerlendirmesi yapılacak olursa; bu park çoğunlukla yaya olarak kullanımı tercih edilen, arkadaş ve ailelerin, haftada 1 kez, öğle ve akşam saatlerinde, ilkbahar aylarında, hafta sonu, spor yapmak için 1 saat zaman geçirdikleri bir alandır.

Bu sonuçlara göre, Birlik Parkı'nda emekliler ve gençler için de boş zamanlarını yararlı faaliyetlerle geçirebilecekleri programlar geliştirilmelidir. Sayısı yetersiz olan spor aletleri artırılıp ve spor alanları genişletilmelidir.

Parklar zaman içerisinde gereksinimlere göre değişmekte ve şekillenmektedir. Yapılan düzenlemeler parkların zaman içerisinde tercih edilmelerini de etkilemektedir. Birlik Parkı'nın sosyallik, malzeme kalitesi, güvenlik, bakım, tasarım, erişilebilirlik ve bitki seçimi yönünden değerlendirilmesi yapılacak olursa; kullanıcıların parktan ne kadar memnun oldukları değerlendirilmiş olur (Çizelge 5.3).

Çizelge 5.3 Birlik Parkı'nın kalite indeksleri – parkın mevcut durumu

Birlik Parkı'nın kalite indeksleri (parkın değerlendirilmesi)			
	AZ	ORTA	İYİ
Sosyallik	-	% 56,04	-
Malzeme kalitesi	-	% 65,66	-
Alanların konumu	-	% 59,07	-
Güvenlik	-	% 52,02	-
Bakım	-	% 54,95	-
Tasarım	-	% 55,77	-
Erişilebilirlik	-	-	% 56,32
Bitki seçimi	-	% 56,04	-

Çizelge 5.3'de parkın mevcut durumu incelendiğinde, park sosyallik, çevre bakımı, güvenlik, tasarım ve bitki seçimleri konusunda orta derecede bir parktır. Kolay erişilebilirlik beraberinde sürekli gelişmeyi de getirmektedir.

Parktaki mevcut durumun iyileştirilebilmesi için hızlı bir bakım ve kontrol planı oluşturulmalıdır. Parka eklenecek yeni aktivite ve kullanımların belirlenmesinde parkın temel dokusu göz önüne alınarak kullanıcı istekleri doğrultusunda doğru müdahaleler yapılmalıdır.

Çizelge 5.4 Birlik Parkı'nın kalite indeksleri – parkın özellikleri

Birlik Parkı'nın kalite indeksleri – parkın özellikleri						
Parkı ifade eden özellikler	Park alanı olması % 54,95	Çok yeşil olması	Yasal süreç olması	Hayvanları rahatça gezdirebilmek		
Parkı “kaliteli” hissettiren özellikler	Doğa ile iç içe olması % 53,3	Kolay ulaşılabilirliği	Aktivite çeşitliliği	Güvenli olması	Bakımlı olması	Kullanılan malzemelerin uyumlu oluşu

Çizelge 5.4 incelendiğinde, Birlik Parkı'nı kullanıcılar için özel hissettiren en önemli özelliğinin insanları doğa ile iç içe hissettiren yeşil alan olmasıdır. Yapılacak olan müdahaleler parkın yeşil dokusunu bozmamalıdır.

Bu çalışmada yapılan anket ve gözlemler sonucunda, Birlik Parkı zaman içerisinde ihtiyaçlara göre değişen, aktivite çeşitliliği olan, sosyallik ve tasarım bakımından da kaliteli olarak nitelendirilen bir parktır. Parkın tercih edilme nedenlerinden biri de park ile ilgili yasal sürecin gündemde olması ve Birlik Parkı Platformu'nun park için yaptığı çalışmalarıdır. Bölgede aktivite çeşitliliği bakımından başka alternatif bir parkın olmaması da parkın önemini arttırmaktadır. Zamanla alana koşu parkuru eklenmesi ile süreklilik sağlanmaya çalışılmıştır. Fakat kullanıcı sayısının ve beklentilerinin artması nedeniyle park içindeki çocuk oyun aletleri, oturma elemanları, aydınlatma elemanları, spor aletleri gibi kent mobilyalarının sayıca yetersiz olması parkın önemli sorunlarıdır.

Anket sonuçlarına göre Birlik Parkı kaliteli fakat sürdürülebilir nitelikte değildir. Sürdürülebilir nitelik kazandırabilmek için alandaki yeşil dokuyu azaltmadan kullanıcı sayısına ve beklentisine göre kent mobilyaları sayısı yeterli hale getirilebilir. Örneğin, kullanıcı sayısı arttığı için çocuk oyun alanı yakınında bir tuvalet ihtiyacı oluşmuştur. Parkın görüntüsünü olumsuz şekilde bozmayacak kent mobilyaları parka entegre edilmelidir. Park içerisindeki aktivitelerin birbiriyle daha uyumlu ve bağlantılı olması sağlanmalıdır. Tercih edilen malzeme seçenekleriyle farklı aktiviteler dikkatli bir şekilde birbirleriyle kesintisiz bağlanmalıdır.

Kent içindeki parkların kullanım süreçleri içinde değerlendirilmeleri gerekir. Bu, parkların sorunlarının tespit edilerek çözümlenmesi açısından önemlidir. Kullanıcılar ile yapılan anket sonuçlarına göre, ortaya çıkan eksikliklerin giderilmesi, tasarımcı ve yerel yönetimlerin kullanıcı istek ve zaman şartlarına göre bu eksiklere daha uygun çözüm bulmalarını sağlayabilecektir.

KAYNAKLAR

- Anonim. 2012a. Web Sitesi: <http://powertripberkeley.com/central-park-mall-the-mall-at-central-park/>, Eriřim tarihi: 07.12.2013
- Anonim. 2012b. Web Sitesi: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10150635837865614&set=o.227020064038705&type=3&theater>, Eriřim tarihi: 04.06.2014
- Anonim. 2012c. Web Sitesi: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10150745863398564&set=o.227020064038705&type=3&theater>, Eriřim tarihi: 04.06.2014
- Anonim. 2012d. Web Sitesi: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=3531110873128&set=oa.296950443712333&type=3&theater>, Eriřim tarihi: 04.06.2014
- Anonim. 2012e. Web Sitesi: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=3531113553195&set=oa.296950443712333&type=3&theater>, Eriřim tarihi: 04.06.2014
- Anonim. 2012f. Web Sitesi: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=3531120553370&set=oa.296950443712333&type=3&theater>, Eriřim tarihi: 04.06.2014
- Anonim. 2012g. Web Sitesi: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10150652702315614&set=o.227020064038705&type=3&theater>, Eriřim tarihi: 04.06.2014
- Anonim. 2012h. Web Sitesi: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10150540531211530&set=o.227020064038705&type=3&theater>, Eriřim tarihi: 04.06.2014
- Anonim. 2012ı. Web Sitesi: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=3531112393166&set=oa.296950443712333&type=3&theater>, Eriřim tarihi: 04.06.2014
- Anonim. 2012i. Web Sitesi: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=3531110353115&set=oa.296950443712333&type=3&theater>, Eriřim tarihi: 04.06.2014
- Anonim. 2013a. Web Sitesi: <http://www.water-technology.net/projects/sherbourne-common-stormwater-toronto-canada/>, Eriřim Tarihi: 22.12.2013
- Anonim. 2013b. Web Sitesi: <http://www.water-technology.net/projects/sherbourne-common-stormwater-toronto-canada/>, Eriřim Tarihi: 22.12.2013
- Anonim. 2013c. Web Sitesi: <http://marstonvale.org/millennium-country-park/>, Eriřim Tarihi: 22.12.2013
- Anonim. 2013d. Web Sitesi: http://www.e-sehir.com/turkiye-haritasi/100-yil-birlik-parki-nerede-nasil-gidilir.html#.U44NRfl_sgo, Eriřim Tarihi: 04.06.2014
- Anonim, 2013e. Web Sitesi: <http://www.haritamap.com/yer/6563/100-yil-birlik-parki.html>, Eriřim Tarihi: 04.06.2014

- Anonim. 2014a. Web Sitesi: <http://birlikparki.blogspot.com.tr/>, Eriřim tarihi: 04.06.2014
- Aydemir, S. E. 2000. Kentsel açık ve yeşil alanlar rekreasyon, kentsel alanların planlanması ve tasarım, KTÜ Yayını, Trabzon.
- Boyacı, E. 2010. Ülkemizde kent parkı işlevlerini belirleyen etmenler. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 107, Ankara.
- Boyacıgil, O. ve Altunkasa, M.F. 2010. Kamusal rekreasyon olanaklarının etkinliğinin belirlenmesi: İskenderun (Hatay) örneği. Ekoloji 19, 110-121.
- Burke, W. and Ewan, W.1999. Sonoran preserve masterplan: an open space plan for the phoenix sonoran desert, Arizona State University Pres, Tepme.
- Cranz, G. and Boland, M. 2004. Defining the sustainable park: a fifth model for urban parks. Landscape Journal, 23:2-04.
- Çıngı, H. 1994. Örneklem kuramı. Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları Ders Kitapları Dizisi 20.
- Emür, S. H. ve Onsekiz, D. 2007. Kentsel yaşam kalitesi bileşenleri arasında açık ve yeşil alanların önemi-Kayseri/Kocasinan ilçesi park alanları analizi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22(1), 367-396. Kayseri.
- Emür, S. H. ve Onsekiz, D. 2008. Kent parklarında kullanıcı tercihleri ve değeriendirme ölçütlerinin belirlenmesi. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı:24, Sayfa: 69-104. Kayseri.
- Erdoğan Onur, B. 2012. Peyzaj tasarım ve yönetiminde ekolojik yaklaşım ve sürdürülebilir kent hedefine katkıları. İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi. Cilt/Vol. 2 Sayı/No.5: 245-252.
- Erdönmez, M. E. ve Akı, A. 2005. Açık kamusal kent mekanlarının toplumsal ilişkilerindeki etkileri. YTÜ Mim. Fak. e-Dergisi Cilt: 1, Sayı: 1.
- Ertekin, N. 1992. Yeşil alan olarak İzmir için önemi olan kültür parkın bitki varlığının saptanması, korunması ve geliştirilmesi üzerine araştırmalar. Master Tezi, Ege Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, İzmir.
- Etli, B. 2002. Edirne ili merkez ilçe yeşil alan sisteminin peyzaj mimarlığı ilkeleri yönünden irdelenmesi. Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Dergisi. B serisi Cilt:3 No:1, s:47-59.
- Gül, A. ve Küçük, V. 2001. Kentsel açık-yeşil alanlar ve Isparta kenti örneğinde irdelenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, (2); 27-48.
- Gold, S. M. 1980. Recreation planning and design, McGraw-Hill Book Comp., New York.

- Kartal, B. 2009. İstanbul'daki tarihi saray bahçelerinin peyzaj mimarlığı açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kemp, I., Leidelmeijer, K., Marsman, G. and Hollander. A. 2003. Urban environmental quality and human well-being towards a conceptual framework and demarcation of concepts; A literature Study, Landscape and Urban Planning 65, s.5-18.
- Kılıç, A. N. 1997. Kent parklarının standartları ve dağılışları. Yüksek Lisans Semineri, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Müftüoğlu, V. 2008. Kentsel açık- yeşil alan karar ve uygulamalarının imar mevzuatı kapsamında Ankara kenti örneğinde irdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 166, Ankara.
- Oğuz, D. 1998. Kent parkı kavramı yönünden Ankara kent parklarının kullanım olgusu üzerinde bir araştırma. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Olmsted, F.L. and Kimball, T. 1973. Forty Years of Landscape Architecture, The MIT, Press, USA.
- Oruç, N. 1992. Eskişehir'de insan yeşil alan ilişkisi, Tabiat ve İnsan Dergisi, Sayı:1, s:37-38, Doğu Matbaası, Ankara.
- Önder, S. 1997. Konya kenti açık ve yeşil alan sisteminin saptanması üzerinde bir araştırma, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Özdemir, A. 2009. Katılımcı kentli kimliğinin oluşumunda kamusal yeşil alanların rolü: Ankara kent parkları örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri: A, Sayı: 1, ISSN: 1302-7085, Sayfa: 144-153.
- Özkır, A. 2007. Kent parkları yönetim modelinin geliştirilmesi. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 176, Ankara.
- Pamir, H. 2001. Biçim. XXI Mimarlık Kültürü Dergisi, (9):20-25.
- Şahin, Ş. ve Barış, M. 1998. Kentsel doku içerisinde açık ve yeşil alan standartlarını belirleyen etmenler. Peyzaj Mimarlığı Dergisi, İstanbul.
- Tümer, S. 1976. Rekreasyon alan ve tesisleri ölçütleri, Ankara T.T.B. Planlama Daire Başkanlığı, Ankara.
- Uzun, G. Kentsel rekreasyon alan planlaması, Çukurova Üniversitesi, Ders Kitabı No:48, Adana.

- Wascher, D.M. 2004. Landscape-indicator development: steps towards a Europe an approach. In: Jongman, R.G.H. (Ed.), The new dimensions of the European landscape: Frontis Workshop on the future of the European cultural landscape, Wageningen, The Netherlands, 2002-06-10/ 2002-06-12. Springer, Dordrecht, pp. 237-252
- Yıldızcı, A. C. 1982. Açık alan, kentsel doku ve yeşil doku kavramları-kentsel peyzaj planlama, Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, İTÜ, İstanbul.
- Yıldızcı, A.C. 1991. Türkiye’de imar planları yapım ve uygulanmasında yeşil alan sorunları, Peyzaj Mimarlığı Dergisi, Sayı:91/2, s:26-28, Ankara.
- Yorulmaz, A. 2006. Harikalar diyarı parkının kullanıcı profili ve beklentilerinin belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 74, Ankara.
- Yücel, F. 2007. Kentsel tasarım: kaliteli kent parkı tasarımı. Mimarlık Dergisi, Sayı: 334, Mart-Nisan.

EK 1 Anket Formu

BU ANKET, ANKARA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ PEYZAJ MİMARLIĞI BÖLÜMÜNDE DUYGU ECE BAŞALMA TARAFINDAN HAZIRLANAN YÜKSEK LİSANS TEZİ İÇİN DANIŞMAN DOÇ. DR. AYSEL ODABAŞ USLU BAŞKANLIĞINDA YÜRÜTÜLMEKTEDİR.

1. Yaş:

18 yaş ve altı: ☐ 19 – 24 arası: ☐ 25 - 50 arası: ☐

51 – 70 arası: ☐ 70 yaş üstü: ☐

2. Cinsiyet: Erkek: ☐ Kadın: ☐

3. Öğrenim Durumu: İlköğretim: ☐ Lise: ☐ Üniversite: ☐

4. Meslek:

5. Bu semtte mi oturuyorsunuz? Evet: ☐ Hayır: ☐

(Nerede?)

6. Parka genellikle ya da çoğunlukla kiminle birlikte geliyorsunuz?

Yalnız: ☐ Eşimle: ☐ Çocuklarımla: ☐ Arkadaşlarımla: ☐

7. Parka nasıl geliyorsunuz?

Yaya: ☐ Otobüs : ☐ Dolmuş: ☐ Taksi: ☐ Özel Araç : ☐

Bisiklet, paten, vb, : ☐

8. Parkı ne kadar sıklıkla kullanıyorsunuz?

İlk kez: ☐ Haftada 1 kez: ☐ Haftada en az 3 kez: ☐ Her gün: ☐

Ayda 1 kez: ☐

9. Gün içinde parka hangi saatlerde geliyorsunuz?

Sabah: ☐ Öğle: ☐ Akşam: ☐ Gece: ☐

(NEDEN?.....)

10. Parka hangi mevsimde daha fazla geliyorsunuz?

Yaz: ☐ Kış: ☐ Sonbahar: ☐ İlkbahar: ☐

11. Parkı hangi zamanlarda kullanıyorsunuz?

Hafta içi: ☐ Hafta sonu: ☐

12. Parkta ne kadar zaman geçiriyorsunuz?

1 saat: ☐ 2 saat: ☐ 3 saat: ☐ Daha fazla: ☐

13. Hangi amaçla bu mekânı kullanıyorsunuz?

Yürüyüş, Spor: ☐ Çocuk oyun alanı: ☐ Evcil hayvanımı gezdirmek: ☐

Sohbet etmek: ☐ Piknik Yapmak: ☐

14. Sizce Birlik Parkındaki aktiviteler sosyal kaynaşmayı nasıl etkilemektedir?

1 (az): ☐ 2 (orta): ☐ 3 (iyi): ☐

15. Parkta yer alan yapısal elemanlar (aydınlatma, yer döşemesi, banklar, aktivite alanları) işlevlere cevap verebiliyor mu? Evet: ☐ Hayır: ☐

16. Oturma ve dinleme alanlarında, oyun alanlarında ve piknik alanlarında kullanılan malzemelerin sayısı yeterli mi? Evet: ☐ Hayır: ☐

17. Oturma ve dinleme alanlarının, oyun alanlarının ve piknik alanlarının yerleri sizce uygun mudur? (Aktivite alanındaki oturma birimleri, aydınlatma birimleri kullanıcıların birbirleri ile konuşmalarına imkân sağlıyor mu?)

1 (az): ☐ 2 (orta): ☐ 3 (iyi): ☐

18. Sizce parkta bitkisel ve yapısal tasarım farklı kullanıcı profillerine kullanım seçenekleri sunuyor mu? Evet: ☐ Hayır: ☐

19. Size göre parkta yetersiz olan bir şey var mı?

Çocuk oyun elemanları sayısı: ☐

Bitki seçimleri (sayısı): ☐

Otopark sayısı: ☐

Kent mobilyaları (aydınlatma, bank..):☐

Diğer:.....

20. Parkın konumu (herhangi acil bir durumda) yardıma kolay ulaşılabilir durumda mıdır?

Evet: ☐ Hayır: ☐

21. Parkı güvenlik açısından değerlendirirseniz kaç puan verirsiniz?

1 (az): ☐ 2 (orta): ☐ 3 (iyi): ☐

22. Parkı bakım açısından değerlendirirseniz kaç puan verirsiniz? (Sizce kullanıcıların parkın temizliğinde konusunda duyarlılığı var mıdır? Ne kadardır?)

1 (az): ☐ 2 (orta): ☐ 3 (iyi): ☐

23. Parkı tasarım açısından değerlendirirseniz kaç puan verirsiniz? (Sizce Parkın İçindeki koşu yolu, bisiklet yolu hem malzeme bakımından hem de alan genişlikleri bakımından ihtiyaca cevap verebilmekte midir, yeterli midir?)

1 (az): ☐ 2 (orta): ☐ 3 (iyi): ☐

24. Parkı ulaşım / erişilebilirlik açısından değerlendirirseniz kaç puan verirsiniz? (Parka giriş- çıkış, dışarıdan parka yönlendirme sizce yeterli midir?)

1 (az): ☐ 2 (orta): ☐ 3 (iyi): ☐

25. Sizce park içerisindeki bitki seçimi nasıldır? (yazın parkı daha renkli, kışın ise uzun yıllık bitkilerle parka renk veren seçimlerin yapılması..)

1 (az): ☐ 2 (orta): ☐ 3 (iyi): ☐

26. Parkı başkasına önerir misiniz? Evet: ☐ Hayır: ☐

(Neden?.....)

27. Bu parka ilk gelişinizden sonra zaman içerisinde değişiklik oldu mu?

Evet: ☐ Hayır: ☐

(Nedir?.....)

28. Bu parkta sizce bu parkı en iyi ifade eden nedir? (Örneğin Kuğulu parkta kuğular orayı anlatır.) Buranın özel olmasını ne sağlamaktadır?

- a) Parkın çok yeşil olması
- b) Park alanı olması
- c) Evcil hayvanların rahatça gezdirilebilir olması
- d) Park ile ilgili yasal bir süreç olması

29. Bu parkı tercih etme sebebi nedir? (Hangi özelliği nedeniyle bu parkı tercih ediyorsunuz?) (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

- a) Yakınlık (yürüme mesafesi)
- b) Aktivite çeşitliliği
- c) Sosyalite (arkadaşlar, komşular, tanıdıkların olması, arkadaşlarla buluşmak)
- d) Yeşil dokusu (bitkisel tasarım)
- e) Başka seçeneğin olmaması
- f) Spor yapmak
- g) Diğer.....

30. Kaliteyi nasıl tanımlarsınız? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

- a) Tasarım kriterlerine uygunluk
- b) Kullanıcı konforu
- c) Kullanıcı memnuniyeti
- d) İşlevsellik
- e) Organizasyonel yönetim

31. Bu parkı size “kaliteli” olarak hissettiren özellik/ler nelerdir?

- a) Parkı kullananlarla aynı sosyal yapıdayım
- b) Doğa ile iç içe bir yer olması
- c) Tasarımda kullanılan malzemelerin birbiriyle uyumlu ve kullanışlı olması

- d) Güvenli bir park olması
- e) Kolay ulaşılabilirliği (kent trafiğine girmeden rahat ulaşımının olması)
- f) Aktivite çeşitliliği (çocuęum oyun oynarken ben spor yapabiliyorum)
- g) Bakımlı bir yer olması

32. Parkın adını biliyor musunuz? (Söyleyiniz)

Evet: ☐ Hayır: ☐

(.....)

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Duygu Ece BAŞALMA

Doğum Yeri : Ankara

Doğum Tarihi : 05.09.1988

Medeni Hali : Bekâr

Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Lise : Aydınlikevler Lisesi (2002 – 2005)

Lisans : İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Peyzaj ve Kentsel Tasarım
Mimarlığı Bölümü (2005 – 2011)

Yüksek Lisans : Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
(2012 – 2014)